

Rozjímání
s papežem
Františkem

liturgické
mezidobí 2023

2. neděle v mezidobí

O rozlišování

Namáhavé, ale nepostradatelné

Rozlišování je důležitý úkon, který se týká každého, protože rozhodování je podstatnou součástí života. Rozlišování možností. Člověk si vybírá jídlo, šaty, studium, práci, vztah. Tím vším se uskutečňuje životní projekt a také náš vztah k Bohu.

V evangeliu Ježíš mluví o rozlišování pomocí obrazů z běžného života; popisuje například rybáře, kteří vybírají dobré ryby a špatné vyhazují, nebo obchodníka, který umí mezi mnoha perlami rozpoznat tu nejcennější. Nebo ten, kdo při orání pole narazí na něco, co se ukáže být pokladem (srv. *Mt 13,44–48*).

Ve světle těchto příkladů se rozlišování jeví jako cvičení inteligence a také dovednosti a vůle, aby člověk uměl vystihnout příznivý okamžik: to jsou podmínky pro správnou volbu. K dobrému výběru je zapotřebí inteligence, odborných znalostí a pevné vůle. A také je třeba vynaložit určité úsilí, aby se rozlišování stalo funkčním. Aby mohl rybář vykonávat své řemeslo co nejlépe, musí počítat s únavou, dlouhými nocemi strávenými na moři a následným vyřazením části úlovku, přičemž se musí smířit se ztrátou zisku ve prospěch těch, pro které je určen. Obchodník s perlami neváhá utratit všechno, aby si tu perlu koupil, a stejně tak člověk, který narazil na poklad. Jsou to neočekávané, neplánované situace, kdy je nezbytné rozpoznat důležitost a naléhavost rozhodnutí, které je třeba učinit. Rozhodnutí musí učinit každý sám, nikdo je za nás neudělá. V určitém okamžiku mohou dospělí svobodně požádat o radu, přemýšlet, ale rozhodnutí je jejich vlastní. Nemůžete říci: „Neuspěl jsem, protože se tak rozhodl můj manžel, moje žena, můj bratr.“ Ne! Musíte se rozhodnout, každý z nás se musí rozhodnout, a proto je důležité umět rozlišovat: abychom se mohli dobře rozhodnout, je třeba umět rozlišovat.

Evangelium naznačuje další důležitý aspekt rozlišování: týká se citů. Kdo našel poklad, tomu nedělá potíže všechno prodat, tak velká je jeho radost (srv. *Mt 13,44*). Výraz, který použil evangelista Matouš, označuje zcela zvláštní radost, kterou nemůže dát žádná lidská skutečnost, a skutečně se opakuje jen v několika málo dalších evangelních pasážích, které se všechny vztahují k setkání s Bohem. Je to radost mudrců, když po dlouhé a namáhavé cestě znovu spatří hvězdu (srv. *Mt 2,10*); radost žen, které se vracejí od prázdného hrobu poté, co slyšely andělovo zvěstování o vzkříšení (srv. *Mt 28,8*) – radost těch, kdo našli Boha. Dobré rozhodnutí, správné rozhodnutí, nás vždycky nakonec dovede k radosti. Možná, že cestou musíme strpět trochu nejistoty, přemýšlení, hledání, ale nakonec nám správné rozhodnutí přinese radost.

Při posledním soudu bude Bůh provádět rozlišování – velké rozlišování – ohledně nás. Obrazy zemědělece, rybáře a obchodníka jsou příklady toho, co se děje

v nebeském království, v království, které se projevuje v běžných životních činnostech, jež vyžadují, abychom zaujali stanovisko. Proto je tak důležité umět rozlišovat: velká rozhodnutí mohou vzejít z okolností, které se na první pohled zdají podružné, ale ukáží se jako rozhodující. Vzpomeňte si například na první setkání Ondřeje a Jana s Ježíšem, které vychází z jednoduché otázky: „Rabbi, kde bydlíš?“ – „Pojďte a uvidíte!“ (Jan 1,38–39), říká Ježíš. Je to velmi krátká rozmluva, ale je to začátek změny, která krok za krokem poznamená celý jejich život. Evangelista bude i po letech vzpomínat na toto setkání, které ho navždy změnilo, bude si pamatovat i čas: „Bylo to kolem čtvrté hodiny odpoledne.“ (Jan 1,39) Je to hodina, kdy se v jeho životě setkaly čas a věčnost. A v dobrém, správném rozhodnutí se setkává Boží vůle s naší vůlí, setkává se přítomnost s věčností. Učinit správné rozhodnutí po cestě rozlišování znamená uskutečnit toto setkání: setkání času s věčností. Proto: poznání, zkušenost, vůle – to jsou některé nepostradatelné prvky rozlišování. V průběhu těchto katechezí se seznámíme s dalšími, neméně důležitými.

Rozlišování – jak jsem řekl – vyžaduje úsilí. Podle Bible nenajdeme před sebou již připravený život, který máme žít: ne! Musíme o něm rozhodovat průběžně, podle toho, jaká skutečnost nastane. Bůh nás vyzývá, abychom hodnotili a vybírali: stvořil nás svobodné a chce, abychom svou svobodu uplatňovali. Proto je rozlišování náročné.

Často se nám stává, že si vybereme něco, co se nám zdálo dobré, a přesto to dobré nebylo. Nebo když víme, co je naše pravé dobro, a nevybereme si ho. Člověk se na rozdíl od zvířat může mýlit, může být neochotný se správně rozhodnout a Bible to ukazuje od svých prvních stránek. Bůh dává člověku přesný pokyn: chceš-li žít, chceš-li se těšit ze života, pamatuj, že jsi tvor, že nejsi kritériem dobra a zla a že rozhodnutí, která učiníš, budou mít důsledky pro tebe, pro druhé i pro svět (srv. Gn 2,16–17); můžeš ze země udělat nádhernou zahradu, nebo ji můžeš proměnit v poušť smrti. To je základní poučení – není náhoda, že se jedná o první dialog mezi Bohem a člověkem. Dialog zní: Pán dává poslání, ty musíš udělat to a to, a člověk musí na každém kroku rozlišovat, které rozhodnutí učinit. Rozlišování je určitá reflexe mysli-srdce, kterou musíme udělat, než se rozhodneme.

Rozlišování je náročné, ale pro život nezbytné. Vyžaduje znát sám sebe a vědět, co je pro mě dobré tady a teď. A především vztah dítěte k Bohu. Bůh je Otec a nenechává nás samotné, je vždy ochoten nám poradit, povzbudit nás, přijmout nás. Nikdy však nevnucuje svou vůli. Proč? Protože chce být milován, a ne obáván. A Bůh také chce, abychom byli dětmi, nikoli otroky: svobodnými dětmi. A lásku lze žít pouze ve svobodě. Abychom se naučili žít, musíme se naučit milovat a k tomu je třeba rozlišovat: Co mohu dělat nyní, když mám tuto alternativu? Ať je to znamení větší lásky, větší zralosti v lásce! Prosme Ducha Svatého, aby nás vedl! Dovolávejme se ho každý den, zvláště když se musíme rozhodovat.

(1. katecheze papeže Františka o rozlišování, 31.8.2022)

3. neděle v mezidobí

O rozlišování

Příklad Ignáce z Loyoly

Pokračujeme v úvahách o rozlišování a k tomu nám může pomoci odkaz na konkrétní svědectví. Jeden z nejpoučnějších příkladů nám nabízí svatý Ignác z Loyoly v rozhodující epizodě jeho života. Ignác se doma zotavuje po zranění nohy v bitvě. Aby zahnal nudu, požádá o něco ke čtení. Miloval rytířské příběhy, ale doma bohužel mají jen životopisy svatých. Poněkud neochotně se přizpůsobuje, ale v průběhu četby začíná objevovat jiný svět, svět, který si ho podmaňuje a který jako by konkuroval světu rytířů. Je fascinován postavami svatého Františka a svatého Dominika a cítí touhu je napodobit. Rytířský svět ho však nepřestává fascinovat. A tak v sobě pocituje střídání myšlenek, rytířských a svatých, které se zdají být rovnocenné.

Ignác si však také začíná všimnout rozdílů. Ve svém Vlastním životopise – říká to ve třetí osobě – píše: „Přemýšlení o věcech světa – tedy rytířských – mu působilo velké potěšení, ale když je z únavy opustil, cítil se prázdný a zklamaný. Na druhou stranu jít do Jeruzaléma bosý, jíst jenom rostliny, praktikovat všechny askeze, o nichž věděl, že jsou obvyklé u svatých, to byly myšlenky, které ho nejen utěšovaly, dokud se jimi zabýval, ale i poté, co je opustil, ho zanechávaly spokojeného a plného radosti.“ (*Vlastní životopis*, č. 8) Zanechaly v něm stopu radosti.

V této zkušenosti si můžeme všimnout zejména dvou aspektů. První je čas: to znamená, že myšlenky na svět jsou zpočátku přitažlivé, ale pak ztratí svůj lesk a zanechají nás prázdné, nespokojené. Myšlenky na Boha naopak zpočátku vzbuzují určitý odpor – „Ale tuhle nudnou věc o svatých si přece číst nebudu,“ ale když je člověk přijme, přinášejí neznámý pokoj, který trvá dlouho.

Zde je pak druhý aspekt: cílový bod myšlenek. Zpočátku se situace nezdá tak jasná. Dochází k rozvoji rozlišování: například chápeme, co je pro nás dobré, nikoli abstraktně, obecně, ale v průběhu našeho života. V pravidlech pro rozlišování, která jsou plodem této základní zkušenosti, Ignác stanoví důležitou premisu, která pomáhá pochopit tento proces: „Těm, kdo přecházejí z jednoho smrtelného hříchu do druhého, ďábel běžně navrhuje zdánlivé rozkoše, ujišťuje je, že je všechno v pořádku, nutí je představovat si rozkoše a smyslná potěšení, aby je lépe udržel a přiměl je růst v jejich neřestech a hříších. U těchto lidí používá dobrý duch opačnou metodu, když jejich svědomí podněcuje k lítosti úsudkem rozumu.“ (*Duchovní cvičení*, 314) Říká třeba: „Toto přece není dobré.“

Kdo rozlišuje, má za sebou historii, kterou je nezbytné znát, protože rozlišování není nějaká věštba, fatalismus nebo laboratorní záležitost, jako když si losujete ze dvou možností. Velké otázky vyvstávají, když už máme za sebou určitý úsek životní cesty, a právě k němu se musíme vrátit, abychom pochopili, co hledáme. Když

v životě ujdu kousek cesty, zeptám se: „Ale proč jdu tímto směrem, co hledám?“ a tam se odehrává rozlišování.

Ignác, když se ocitl zraněný v otcovském domě, vůbec nepřemýšlel o Bohu nebo o tom, jak napravit svůj život. První zkušenost s Bohem získává nasloucháním vlastnímu srdci, které mu ukazuje zvláštní zvrát: věci, které jsou na první pohled přitažlivé, ho zklamou, a v jiných, méně zářivých, cítí pokoj, který trvá. I my máme tuto zkušenost, mnohokrát si něco začneme myslet a zůstaneme u toho, a pak jsme zklamaní. Když uděláme nějakou dobrou věc, pocítíme něco jako štěstí, přijde k vám dobrá myšlenka, něco jako radost. To je naše vlastní zkušenost. On, Ignác, má první zkušenost s Bohem, naslouchá svému srdci, které mu ukazuje zvláštní obrat. To je to, co se musíme naučit: naslouchat vlastnímu srdci.

Abychom věděli, co se děje, jak se rozhodnout, jak posoudit situaci, musíme naslouchat vlastnímu srdci. Posloucháme televizi, rádio, mobilní telefon, jsme mistři v poslouchání, ale já se vás ptám: umíte naslouchat svému srdci? Zastavte se a řekněte si: „Jak je to s mým srdcem? Je spokojené, smutné, hledá něco?“ Pro správná rozhodnutí je třeba naslouchat svému srdci.

Proto Ignác doporučuje číst životy svatých, protože ukazují vypravěčským a srozumitelným způsobem Boží styl v životě lidí, kteří se od nás tolik neliší, protože svatí byli z masa a kostí jako my. Jejich činy k nám promlouvají a pomáhají nám pochopit jejich význam.

V oné slavné epizodě o dvou pocitech, které Ignác měl, když četl rytířské věci a když četl životy svatých, můžeme rozpoznat další důležitý aspekt rozlišování. Životní události jsou zdánlivě nahodilé: všechno jako by vzniklo z drobného nedopatření: nebyly tam žádné rytířské knihy, jen životy svatých. Je to náhoda, která však představuje možný bod obratu. Teprve po nějaké době si to Ignác uvědomí a v tu chvíli mu věnuje plnou pozornost. Dobře poslouvejte: Bůh působí skrze neplánované události, které se dějí náhodou: náhodou se mi stalo tohle, náhodou jsem potkal tohoto člověka, náhodou jsem viděl tento film, nebylo to naplánované, ale Bůh působí skrze neplánované události, a také v neštěstích: „Měl jsem jít na procházku, ale mám problém s nohou, nemůžu...“ Neúspěch: co vám říká Bůh? Co vám v tom život říká? Viděli jsme to také v úryvku z Matoušova evangelia: muž orající pole náhodou narazí na zakopaný poklad. Zcela nečekaná situace. Důležité však je, že to uzná za nečekanou událost svého života a rozhodne se podle toho: prodá všechno a koupí to pole (srv. *Mt 13,44*).

Dám vám jednu radu, dejte si pozor na nečekané. Když se říká: „Ale tohle jsem nečekal,“ mluví k vám život, mluví k vám Pán, nebo k vám mluví ďábel? Někdo jistě! Ale je tu jedna věc, kterou je třeba rozlišit, a to, jak reagují na neočekávané věci. Doma jsem byl tak klidný a spokojený, a „prásk“, přijde tchyně – jak reagujete na tchyni? Je to láska, nebo je to něco jiného? A rozlišujete. Pracoval jsem v kanceláři a přišel za mnou kolega, že potřebuje peníze, a jak jsi reagoval? Dívejte se, co se děje, když zažíváme věci, které nečekáme, a tam se učíme poznávat své srdce, jak se pohybuje.

Rozlišování je pomoc při rozpoznávání znamení, kterými se Pán dává poznat v nečekaných, dokonce i nepříjemných situacích, jako bylo Ignácovo zranění nohy.

Z nich může vzejít setkání, které navždy změní život, jako tomu bylo v případě Ignáce. Může se objevit něco, co vás na cestě zlepší nebo zhorší, nevím, ale buďte pozorní. Nejkrásnějším vodítkem je nečekané: „Jak se mám tváří v tvář těmto událostem stavět?“ Kéž nám Pán pomůže slyšet naše srdce a poznat, kdy je to on, kdo jedná, a kdy to není on a je to něco jiného.

(2. katecheze papeže Františka o rozlišování, 7.9.2022)

4. neděle v mezidobí

O rozlišování

Prvky rozlišování: důvěrný vztah k Pánu

Rozlišování je velice důležité téma, abychom poznali, co se v nás děje. Je třeba rozpoznat, odkud pocházejí některé pocity a myšlenky a k jakým rozhodnutím nás vedou. Dnes se zaměříme na jeden z ustavujících prvků rozlišování, tedy modlitbu. Rozlišování vyžaduje, abychom prodlévali v prostředí a stavu modlitby.

Modlitba je při duchovním rozlišování nepostradatelnou pomocí, neboť nám umožňuje, abychom se k Bohu obraceli v prostotě a důvěrnosti, jako se rozmlouvá s přítelem. Dokážeme tak překročit své myšlení a vstoupit do milujícího, bezprostředního, niterného vztahu s Pánem. Tajemstvím života světců je právě tato důvěrná obeznámenost s Bohem, která v nich narůstá a stále více usnadňuje rozpoznání toho, v čem má Pán zalíbení. Pravá modlitba spočívá v důvěrnosti a spoléhání na Boha, nikoli v papouškování, mechanickém odříkávání modlitbiček. Pravá modlitba tkví v bezprostředním a citovém vztahu k Pánu. Tato důvěrnost překonává obavy a pochybnosti nad tím, že by snad jeho vůle neprospívala našemu dobru, což je pokušení, které nám leckdy prochází myslí, zneklidňuje srdce, vnáší do něj nejistotu anebo také trpkost.

Rozlišování si nenárokují naprostou jistotu, není to chemicky čistá metoda, poněvadž se týká života, který není vždy logický, ale vyznačuje se hledisky, jež nelze uzavřít v jediné myšlenkové kategorii. Rádi bychom se přesně dozvěděli, jak si počínat, a přece se pak chováme nedůsledně, i když něco takového nastane. Kolikrát jsme sami na sobě zakusili to, co apoštol Pavel popisuje slovy: „Nekonám dobro, které chci, nýbrž dělám zlo, které nechci.“ (*Řím 7,19*) Stalo se to mnohokrát. Nejednáme výlučně rozumově, nejsme stroje, nestačí nám obdržet návod, abychom ho vykonali. Naše rozhodnutí pro Pána ovlivňují překážky nebo naopak posily, které jsou především citového rázu.

Je příznačné, že první zázrak, který Ježíš v Markově evangeliu koná, je exorcismus (srv. *Mk 1,21–28*). V synagoze v Kafarnau Ježíš vymítá nečistého ducha z posedlého člověka, a tak jej vysvobozuje z klamně představy o Bohu, kterou nám satan vnuká již od počátku – totiž obrazu Boha, který si nepřeje naše štěstí. Onen posedlý z evangelního úryvku ví, že Ježíš je Bůh, avšak nepřivádí ho to k víře v Boha, naopak křičí: „Přišel jsi nás zahubit?“ (*Mk 1,24*)

Mnozí lidé, včetně křesťanů, si myslí totéž: Ježíš by snad mohl být Božím Synem; nicméně pochybují o tom, že by chtěl naše štěstí. Naopak, někteří lidé se obávají, že pokud vezmeme jeho pozvání vážně, zničíme si život a umrtvíme svá nejmocnější přání a touhy. Domněnky o tom, že Bůh žádá příliš, strach z těchto přemrštěných nároků a představy, že nás nemá opravdu rád, občas prorážejí naším nitrem. V naší první katechezi o rozlišování jsme ovšem zaznamenali, že průvodním prvkem

setkání s Pánem je radost. Když se modlím a setkávám s Pánem, uchvacuje mne radost. Každého člověka se zmocňuje radost, což je krásné. Smutek anebo strach jsou naopak známkami toho, že se Bohu vzdalujeme. „Chceš-li vejít do života, zachovávej přikázání,“ říká Ježíš bohatému mladíkovi. Onomu mladému muži ale některé zábrany nepovolily, aby naplnil touhu po těsném následování dobrého mistra, kterou choval v srdci. Byl to podnikavý mladík plný zájmu, který Ježíše vyhledal ze svého popudu, ale jeho city byly zároveň velice rozporuplné, neboť přikládal přílišnou důležitost majetku. Ježíš ho k rozhodnutí nenutí, nicméně evangelium poznamenává, že onen mladík odchází „zarmoucen“. (Mk 10,22) Když se někdo vzdaluje Pánu, nikdy není spokojený, byť by disponoval velikou hojností statků a možností. Ježíš nikdy nikoho nenutí k následování, nikdy. Ježíš ti objasňuje svou vůli, z celého srdce ti ji dává poznat, ale ponechává ti svobodu. Právě tato svoboda je na modlitbě s Ježíšem to nejkrásnější. Když se naopak od Pána vzdálíme, zůstane nám v srdci smutek a ošklivost.

Rozlišování našich niterných hnutí není jednoduché, protože zdání klame, avšak v důvěrném vztahu s Pánem se mohou pokojně rozplynout veškeré pochybnosti a obavy, čímž se náš život stále více uschopňuje k přijetí onoho „jemného světla“, jak je krásně nazýval svatý John Henry Newman. Světci ve své záři zrcadlí Boží světlo a svými prostými každodenními gesty vyjevují láskyplnou přítomnost Boha, který činí nemožné možným. O manželích, kteří spolu prožili kus života a mají se rádi, se říká, že se nakonec podobají jeden druhému. Obdobně bychom mohli popsat citovou modlitbu: postupně, avšak stále účinněji nás uschopňuje k tomu, abychom rozpoznali, na čem záleží při utváření naší druhé přirozenosti jako čehosi, co by prýštilo z hloubi našeho bytí. Prodlévat v modlitbě neznamená pronášet množství slov, nikoli. Je třeba se pohroužit do modlitby, otevřít Ježíšovi srdce, přistoupit k němu, dovolit mu, aby vešel do mého srdce a dal mi pocítit svou přítomnost. A tam pak můžeme rozlišovat, kdy je zde Ježíš a kdy jsme to my se svými myšlenkami, které se leckdy Ježíšově vůli vzdalují.

Prosme o milost, abychom prožívali přátelský vztah k Pánu, jako když přítel hovoří s přítelem (srv. *Duchovní cvičení*, 53). Znal jsem jednoho starého řeholníka, který byl vrátným v jedné koleji. Pokaždé, když mohl, chodíval do kaple, podíval se na oltář a řekl: „Ahoj!“ protože si s Ježíšem byli blízcí. Nepotřeboval toho moc napovídat, jenom ono „Ahoj, jsem tu a ty jsi u mě.“ Takový vztah bychom měli mít v modlitbě: blízkost, citovou blízkost, jako mezi bratry, blízkost k Ježíši. Úsměv, jednoduché gesto, a nikoli odříkávání slov, která se nedotknou srdce. Tuto milost si máme vyprošovat pro sebe i pro druhé, abychom tak v Ježíši spatřovali svého největšího a nejvěrnějšího Přítele, který nás nevydírá a hlavně nás nikdy neopustí, i když se mu vzdálíme. Ježíš zůstává u dveří našeho srdce. „Nechci o tobě nic vědět,“ říkáme mu my. Avšak on tam tiše zůstává, aby byl po ruce a na dosah srdce, protože je stále věrný. Pokračujme v této modlitbě, pronášejíme v modlitbě ono „ahoj“, pozdravujme Pána srdcem, modlitbou citovou a blízkou, kterou netvoří mnoho slov, nýbrž dobrá díla a gesta.

(3. katecheze papeže Františka o rozlišování, 28.9.2022)

5. neděle v mezidobí

O rozlišování

Modlitba a sebepoznání: základní prvky křesťanské existence

Minule jsme se zabývali modlitbou, chápanou jako důvěrný vztah s Bohem, jako nepostradatelnou součástí rozlišování. Modlitbou, nikoli drmoláním jako papoušci. Ne: jde o modlitbu jako důvěrný vztah s Bohem; modlitbu dětí k Otci; modlitbu s otevřeným srdcem. Dnes bych chtěl jakoby doplňkově zdůraznit, že dobré rozlišování vyžaduje také sebepoznání. Sebeoznání. A to není snadné, že! Zahrnje totiž naše lidské schopnosti: paměť, intelekt, vůli, city. Často to nedokážeme rozlišit, protože se dostatečně neznáme, a proto nevíme, co skutečně chceme. Mnohokrát jste slyšeli: „Proč si ten člověk neuspořádá život? Nikdy nevěděl, co chce...“ Jsou lidé, jejichž život jde určitým způsobem, protože oni ani nevědí, co chtějí. Aniž bychom zacházeli do takového extrému, také nám se stává, že nevíme, co chceme, prostě neznáme dobře sami sebe.

U kořenů duchovních pochybností a krizí povolání nezřídka stojí nedostatečný dialog mezi náboženským životem a naší lidskou, kognitivní a afektivní dimenzí. Jeden z autorů spirituality si povšiml, že mnohé obtíže v oblasti rozlišování se týkají problémů jiného druhu, které je třeba rozpoznat a prozkoumat. Tento autor píše: „Dospěl jsem k přesvědčení, že největší překážkou skutečného rozlišování (a růstu v modlitbě) není neuchopitelná povaha Boha, ale skutečnost, že neznáme dostatečně sami sebe a ani se poznat takoví, jací skutečně jsme, nechceme. Téměř všichni se skrýváme za maskou, a to nejen před ostatními, ale i při pohledu do zrcadla.“ (Thomas Green, *Il grano e la zizzania*, Roma 1992, s. 25). Všichni máme pokušení být zahaleni maskou i sami před sebou. Nevědomost o Boží přítomnosti v našem životě jde ruku v ruce s nevědomostí o nás samých – neznalost Boha i nás samotných – o vlastnostech naší osobnosti a našich nejhlubších touhách.

Poznání sebe sama není obtížné, ale je únavné: vyžaduje trpělivé zkoumání duše. Vyžaduje to schopnost zastavit se, „vypnout autopilota“, uvědomit si svůj způsob jednání, pocity, které nás obývají, opakující se myšlenky, které nás podmiňují, a to často bez našeho vědomí. Vyžaduje také, abychom rozlišovali mezi emocemi a duchovními schopnostmi. „Cítím“ není totéž co „jsem přesvědčen“; „chce se mi“ není totéž co „chci“. Takto poznáváme, že pohled, který máme na sebe a na realitu, je někdy poněkud zkreslený. Uvědomit si to je milost! Mnohokrát se totiž může stát, že nás silně ovlivní mylná přesvědčení o realitě, která vycházejí z minulých zkušeností a omezují naši svobodu a schopnost pracovat na tom, na čem v našem životě skutečně záleží.

V době informačních technologií víme, jak důležité je znát hesla, abychom se dostali do programů, kde se nacházejí nejcennější osobní informace. Duchovní život má však také svá „hesla“: existují slova, která se dotýkají srdce, protože

odkazují na to, na co jsme nejcitlivější. Pokušitel, tedy ďábel, tato klíčová slova dobře zná a je důležité, abychom je znali i my, abychom se neocitli tam, kde nechceme být. Pokušení nemusí nutně navrhovat špatné věci, ale často věci neuspořádané, předkládané s nadměrnou důležitostí. Tímto způsobem nás hypnotizuje přitažlivostí, kterou v nás tyto věci vzbuzují, věci, které jsou krásné, ale iluzorní, které nemohou splnit to, co slibují, a tak v nás nakonec zanechávají pocit prázdnoty a smutku. Pocit prázdnoty a smutku je znamením, že jsme se vydali cestou, která nebyla správná, která nás svedla na scesti. Může to být například titul, kariéra, vztahy, všechno věci, které jsou samy o sobě chvályhodné, ale pokud vůči nim nejsme svobodní, riskujeme, že v sobě budeme chovat nerealistická očekávání, například potvrzení naší hodnoty. Například když přemýšlíte o studiu, které děláte, myslíte na to, že ho děláte jen proto, abyste podpořili sami sebe, svůj vlastní zájem, nebo také proto, abyste sloužili společnosti? Tam můžete vidět, jaký je záměr každého z nás. Z tohoto nepochopení často pramení největší utrpení, protože žádná z těchto věcí nemůže být zárukou naší důstojnosti.

Proto je, drazí bratři a sestry, důležité znát sami sebe, znát tato hesla svého srdce, to, na co jsme nejcitlivější, chránit se před těmi, kdo se prezentují přesvědčivými slovy, aby s námi manipulovali, ale také rozpoznat, co je pro nás skutečně důležité, a odlišit to od momentální módy nebo okázalých a povrchních sloganů. Mnohokrát se stane, že to, co se říká v televizním pořadu nebo v nějaké reklamě, se dotkne našich srdcí a přiměje nás jít touto cestou bez svobody. Dávejte si na to pozor: jsem svobodný, nebo se nechávám unášet momentálními pocity či provokacemi?

Jednou z pomůcek je zpytování svědomí. Nemám ale na mysli zpytování svědomí, které všichni děláme, když jdeme ke zpovědi, to ne. To znamená: „Zhřešil jsem tím, že...“ Ne. Jde o všeobecné zpytování svědomí dne: Co se dnes stalo v mém srdci? „Tolik věcí se stalo...“ Které? Proč? Jaké stopy zůstaly v mém srdci? Dělat zpytování svědomí, to znamená dobrý zvyk v klidu si znovu prohlédnout, co se v našem dni děje, učit se ve svých hodnoceních a rozhodnutích všimnout si toho, čemu přikládáme největší význam, co hledáme a proč a co jsme nakonec našli. Především se učím rozpoznávat, co sytí mé srdce. Co naplňuje mé srdce. Protože jen Pán nám může dát utvrzení o tom, jakou máme hodnotu. Každý den nám to říká z kříže: zemřel za nás, aby nám ukázal, jak jsme v jeho očích vzácní. Neexistuje žádná překážka nebo selhání, které by mohly zabránit jeho laskavému objetí. Zpytování svědomí nám velmi pomáhá, protože pak vidíme, že naše srdce nemusí pojmout všechno bez rozlišení, aniž bychom si to vůbec uvědomovali. Ne. Podívejte se tady: co dnes proběhlo? Co se stalo? Co mě přimělo reagovat? Co mě rozesmutnilo? Co mi udělalo radost? Co bylo špatné a čím jsem ublížil ostatním? Ale dívejte se i na cestu citů, přitažlivostí v mém srdci během dne. Nezapomínejte na to! Minule jsme mluvili o modlitbě, dnes o sebepoznání. Modlitba a sebepoznání přispívají k růstu ve svobodě. Umožňují růst ve svobodě! Jsou to základní prvky křesťanské existence, cenné prvky pro nalezení vlastního místa v životě.

(4. katecheze papeže Františka o rozlišování, 5.10.2022)

6. neděle v mezidobí

O rozlišování

Prvky rozlišování: touha

Dnes bych rád promluvil o jiné, takřkajíc nepostradatelné „přísadě“: chtěl bych hovořit o touze. Rozlišování je totiž formou hledání, které vždy povstává z čehosi, co nám chybí, avšak co jistým způsobem známe a cítíme.

Jakého druhu je toto poznání? Duchovní otcové je označují pojmem „touha“, která pramení ze stesku po plnosti, jíž se nikdy nedostává naprostého nasycení a která je známkou Boží přítomnosti v našem nitru. Touha není jakýsi chvilkový rozmar. Italské slovo desiderio pochází z krásného latinského výrazu de+sidus, doslova „daleko od hvězd“, což je zajímavé. Touha vystihuje absenci této hvězdy, opěrného bodu, který řídí naši životní pouť. Vyvolává představu trýznivého nedostatku a zároveň vzepětí k dosažení nedostávajícího se dobra. Touha je tudíž kompasem k pochopení toho, kde jsem a kam se ubírám, či spíše, zda stojím, anebo kráčím. Člověk, který nikdy po ničem netouží, ustrnul, možná onemocněl, takřka zemřel. Touha je ukazatelem našeho pohybu či nehybnosti – jak ji však rozpoznáme?

Pomysleme na to, že upřímná touha se v hloubi dokáže dotknout strun našeho bytí, a proto nevyhasne, když se objeví potíže či nenadálé události. Podobá se pocitu žízně, kdy se nemůžeme vzdát toho, abychom hledali nápoj, přestože jej nenacházíme – naopak, hledání nápoje stále více zaměstnává naše myšlenky a konání až do té míry, že jsme téměř nepozorovaně ochotni k jakékoli oběti, jen abychom utišili žízeň. Překážky a neúspěchy touhu nezhášejí, nýbrž ji naopak ještě více umocňují. Touha na rozdíl od chvilkového zaujetí či emoce trvá v čase, a to též dlouhodobě, a tíhne ke konkrétnímu uskutečnění. Jestliže například nějaký mladý člověk touží po lékařském povolání, bude si muset zvolit studijní a pracovní náplň, která mu zabere několik let života. V jejím důsledku si stanoví určité meze a naučí se odmítat především jiná studijní zaměření, ale též případná povyražení a rozptýlení, a to zejména v době nejintenzivnějšího studia. Touha po nasměrování jeho života a dosažení vytyčeného cíle, v tomto případě lékařského povolání, mu nicméně napomůže, aby tyto nesnáze překonal. Touha posiluje, dodává kuráž a podněcuje vpřed, neboť člověk chce dospět k tomu, po čem touží. Určitá hodnota totiž získává na kráse a je snáze uskutečnitelná, pokud přitahuje. Jak kdosi prohlásil: „Spíše než být dobrý je důležitá touha, aby se tak stalo.“ Dobrota je přitažlivá, všichni bychom chtěli být dobří, ale toužíme po tom?

Je zajímavou skutečností, že se Ježíš předtím, než vykoná nějaký zázrak, dotazuje na tužby onoho člověka. „Chceš být zdravý?“ Občas se taková otázka jeví nemístně – vždyť je vidět, že je onen člověk nemocný... Kupříkladu když Ježíš potkává ochrnutlého u rybníka Bethesda, který tam ležel již mnoho let a nikdy se pro něj nenaskytla vhodná chvíle, aby vstoupil do vody, klade mu otázku: „Chceš být

zdráv?“ (*Jan 5,6*) Ale proč se takto ptá? Odpověď onoho ochrnuého totiž vyjevuje řadu podivných výmluv proti možnému uzdravení, které se netýkají pouze jeho. Ježíš jej svým dotazem vybízel k tomu, aby si zjednal v srdci jasno a mohl tak přijmout případný kvalitativní skok, tedy aby už o sobě a svém životě nesmýšlel jako o ochrnuém, jehož druzí přenášejí na nosítkách. Ovšem nezdá se, že by to onoho muže na lehátku příliš přesvědčilo. V dialogu s Pánem se učíme chápat, co skutečně od svého života chceme. Tento ochrnulý je typickým příkladem člověka, který se něčeho dožaduje, ale nic pro to nedělá. Z touhy po činu se stává jakási iluze a nikdy se nevykoná rozhodný krok. Tito lidé něco chtějí, a zároveň nechtějí, což je ošklivé. Tento nemocný již osmatřicet let leží u rybníka a neustále si stěžuje a hořekuje: „Víš, Pane, když se vody rozvíří – což je chvíle zázraku – přijde vždy někdo silnější než já, vstoupí do vody a já přijdu pozdě.“ Pozor na takové lamentace, které působí jako jed na duši i na život, protože brání touze v jejím rozvoji. Mějte se na pozoru před bédováním v rodině, kde si manželé stěžují na sebe navzájem anebo děti na tatínka či kněží na biskupa anebo biskupové na něco jiného... Stížnosti jsou téměř hříšné, protože nenechají touhu růst.

Právě touha totiž leckdy odlišuje vydařené, důsledné a trvalé počínání od tisícerych choutek a mnoha dobrých předsevzetí, jimiž, jak se říká, „je vydlážděno peklo“. Ono „chtěl bych, chtěl bych“... ale pak nic neuděláš. Epoque, ve které žijeme, zdánlivě upřednostňuje navýsost svobodné rozhodování, avšak současně přispívá k zakrňování touhy, jež se většinou umenšuje na okamžitou žádostivost. Na toto zakrňování touhy si musíme dávat pozor. Dopadají na nás tisíce návrhů, projektů a možností, které nás mohou uvrhnout do roztržitosti a nepovolují klidné vyhodnocení toho, co skutečně chceme. Tolikrát se setkáváme s lidmi, například mladými, kteří něco ustavičně hledají s mobilem v ruce... „Zastavíš se někdy, abys přemýšlel?“ „Ne.“ Orientují se na okolní svět, na druhé, ale takto touha nemůže růst, protože člověk žije a sytí se daným okamžikem, aniž by touha rostla. Mnozí lidé strádají, neboť nevědí, co si od svého vlastního života přát. Pravděpodobně nikdy nevešli do styku se svou nejhlubší touhou, nikdy ji nepoznali. „Co chceš od života?“ „Nevím.“ Odtud plyne riziko, že své bytí strávíme střídáním různorodých pokusů a triků, aniž bychom kamkoli dospěli, a maříme tak vzácné příležitosti. Ačkoli si teoreticky přejeme změnu, nikdy k ní nedojde, byť by se naskytly vhodné okolnosti, protože zde schází silná touha k jejímu uskutečnění.

Co bychom dnes odpověděli, kdyby se dnes na nás obrátil Pán s otázkou, kterou položil slepci z Jericha: „Co chceš, abych pro tebe udělal?“ (*Mk 10,51*) Snad bychom jej mohli konečně požádat, aby nám pomohl rozpoznat naši nejhlubší touhu po něm, kterou do našeho srdce vložil Bůh. „Pane, dej, ať poznám svá přání, ať jsem člověkem s vroucí touhou!“ Snad nám Pán dá sílu k jejímu uskutečnění. Je to nesmírná milost, která tvoří základ všech dalších milostí: jako v evangeliu povolit Pánu, aby pro nás učinil zázraky. „Dej nám, Pane, touhu, a dopřej její růst.“ Také Pán totiž vůči nám chová jednu obrovskou touhu: chce nám umožnit účast na své životní plnosti.

(5. katecheze papeže Františka o rozlišování, 12.10.2022)

7. neděle v mezidobí

O rozlišování

Kniha vlastního života

V životě se musíme vždy rozhodovat, a abychom se mohli rozhodnout, musíme projít cestu, cestu, kterou nazýváme rozlišování. Každá důležitá činnost má svůj „návod“, který je třeba znát, aby přinesla potřebné účinky. Dnes se zaměříme na další nepostradatelnou složku rozlišování: vlastní životní příběh. Znalost vlastního životního příběhu je nepostradatelnou součástí rozlišování.

Náš život je tou nejcennější „knihou“, kterou jsme dostali, knihou, kterou mnozí bohužel nečtou nebo ji čtou příliš pozdě, až před smrtí. A přesto právě v této knize člověk najde to, co zbytečně hledá jinde. Svatý Augustin, velký hledač pravdy, to pochopil právě díky tomu, že znovu četl svůj život a všímal si v něm tichých a nenápadných, ale rozhodných kroků Pánovy přítomnosti. Na konci této cesty s údivem poznamenal: „Byl jsi ve mně a já byl venku. A tam jsem tě hledal. Deformovaný jsem se vrhl na krásné tvary tvých tvorů. Byl jsi se mnou, ale já s tebou ne.“ (*Vyznání*, 10,27.38) Proto vyzývá ke kultivaci vnitřního života, aby člověk našel to, co hledá: „Vrať se do sebe. V nitru člověka přebývá pravda.“ (*Pravé náboženství*, 29,72) To je výzva, kterou bych vám všem, dokonce i sobě, rád adresoval: „Vstupte do sebe. Přečtěte si svůj život. Přečtěte si v sobě, jaká byla vaše cesta. S klidem. Navraťte se do sebe.“

I my jsme mnohdy zažili Augustinovu zkušenost, že jsme se ocitli v zajetí myšlenek, které nás odcizují nám samým, stereotypních poselství, která nás zraňují, například: „Jsem bezcenný“ – a jdete ke dnu; „Nic se mi nedaří“ – a jdete ke dnu; „Nikdy nedosáhnou ničeho dobrého“ – a jdete ke dnu. Taková je potom i životní cesta. Tyto pesimistické fráze vás dostanou na dno! Číst svůj vlastní příběh znamená také rozpoznat přítomnost těchto „toxických“ prvků, ale pak rozšířit zápletku našeho příběhu, naučit se všímat si dalších věcí, učinit ho bohatším, více respektovat složitost a také dokázat pochopit jednotlivé způsoby, jakými Bůh jedná v našem životě. Kdysi jsem znal někoho, o kom lidé, kteří ho znali, říkali, že by si zasloužil Nobelovu cenu za negativismus: všechno bylo špatné, všechno, a tak se vždycky snažil sám sebe shazovat. Byla to zatrpklá osoba, i když měla tolik předností. A pak se stalo, že tomuto člověku začal pomáhat někdo jiný: pokaždé, když si na něco stěžoval, ten druhý mu řekl: „Ale teď, abys to vykompenzoval, řekni o sobě něco dobrého. A on: „Ale ano, ... já mám také tuto vlastnost.“ A postupně mu to pomohlo jít dál, dobře číst svůj život, jak ty špatné, tak ty dobré věci. Musíme číst svůj život, a tak vidět věci, které nejsou dobré, a také dobré věci, které do nás Bůh zasévá.

Viděli jsme, že rozlišování má narativní přístup: nesetrvává u pointy, ale zasazuje ji do kontextu: odkud tato myšlenka pochází? To, co teď cítím, odkud to pochází? Kam mě to zavede, to, o čem teď přemýšlím? Kdy jsem se s tím setkal? Je to něco

nového, co mě napadá až teď, nebo jsem se s tím setkal už někdy jindy? Proč je to naléhavější než ostatní věci? Co mi tím chce život říct?

Vyprávění o událostech v našem životě nám také umožňuje zachytit důležité nuance a detaily, které se mohou ukázat jako cenná pomoc, jež nám dosud zůstávala skryta. Například četba, práce, setkání, které jsou na první pohled považovány za nedůležité věci, časem přinesou vnitřní klid, zprostředkují radost ze života a naznačí další dobré podněty. Je nezbytné se zastavit a uvědomit si to. Zastavit se znamená rozpoznat: je to důležité pro rozlišování, je to dílo spočívající ve sbírání těch vzácných a skrytých perel, které Pán na naší půdě rozptýlil. Dobro je skryté, vždy, protože dobro je skromné a skryté: dobro je skryté, je tiché, vyžaduje pomalé a neustálé prohlubování. Protože Boží styl je diskrétní: Bůh rád chodí skrytě, nenápadně, nevnučuje se; je jako vzduch, který dýcháme, nevidíme ho, ale díky němu žijeme a uvědomíme si ho, až když nám chybí.

Když si zvykneme znovu číst svůj vlastní život, rozvíjíme svůj zrak, zostřujeme ho a můžeme si všimnout malých zázraků, které pro nás dobrý Bůh každý den koná. Když jsme pozorní, všímáme si dalších možných směrů, které posilují naši vnitřní chuť, klid a tvořivost. Především nás osvobozuje od stereotypů. Moudře se říká, že člověk, který nezná svou minulost, je odsouzen ji opakovat. Je to zvláštní: pokud neznáme cestu, kterou jsme šli, minulost, jsme v kruhu. Člověk, který chodí v kruhu, nikdy nepostupuje vpřed, nemá žádnou cestu, je jako pes, který se kouše do vlastního ocasu, vždycky jde takhle a jen se opakuje.

Můžeme si položit otázku: Řekl jsem někdy někomu o svém životě? Je to krásný zážitek partnerů, kteří když to myslí spolu vážně, si vyprávějí svůj život... Je to jedna z nejkrásnějších a nejintimnějších forem komunikace: vyprávění o svém životě. Umožňuje objevovat věci dosud neznámé, malé a prosté, ale jak říká evangelium, právě z malých věcí se rodí věci velké (srv. *Lk 16,10*).

Také životy svatých jsou cennou pomůckou při rozpoznávání Božího stylu ve vlastním životě: umožňují poznat jeho způsob jednání. Chování některých světců je pro nás výzvou, ukazuje nám nové významy a možnosti. To se stalo například svatému Ignáci z Loyoly. Když popisuje zásadní objev svého života, přidává důležité upřesnění a říká: „Ze zkušenosti vyvodil, že některé myšlenky ho zanechávají smutného, jiné veselého; a postupně se naučil poznávat rozmanitost myšlenek, rozmanitost duchů, které jím hýbou.“ (*Vlastní životopis*, č. 8) Vědět, co se v nás děje, poznávat, být pozorný. Rozlišování je narativní čtení dobrých a temných časů, útěch a neútěch, které prožíváme v průběhu života. Při rozlišování je to totiž srdce, které k nám mluví o Bohu, a my se musíme naučit rozumět jeho řeči. Zeptejme se sami sebe například na konci dne: Co se dnes stalo v mém srdci? Někteří lidé si myslí, že zpytovat svědomí znamená skládat účty ze spáchaných hříchů – děláme je – ale je to také otázka: „Co se ve mně stalo, měl jsem radost? Co mi přineslo radost? Byl jsem smutný? Co mi přineslo smutek?“ A tak se naučíme rozlišovat, co se děje v našem nitru.

(6. katecheze papeže Františka o rozlišování, 19.10.2022)

8. neděle v mezidobí

O rozlišování

O duchovní neútěše 1

Rozlišování není primárně logický postup; týká se činů a činy mají také afektivní konotaci, kterou je třeba rozpoznat, protože Bůh mluví k srdci. Přejdeme tedy k prvnímu afektivnímu faktoru, k předmětu rozlišování, totiž k neútěše. Co je to neútěcha?

Neútěcha je definována takto: „Temnota duše, vnitřní neklid, tíhnutí k nízkým a pozemským věcem, neklid způsobený různými podněty a pokušeními: tak má duše sklon k nedůvěře, je bez naděje a bez lásky a nachází se v lenosti, vlažnosti, smutku a jakoby odloučena od svého Stvořitele a Pána.“ (*Duchovní cvičení*, 317) Všichni to zažíváme. Věřím, že jsme takovou neútěchu tak či onak zažili. Problém je, jak ji číst, protože i ona nám má co důležitého říct, a pokud spěcháme, abychom se jí zbavili, riskujeme, že ji promrháme.

Nikdo nechce být neutěšený, smutný: to je pravda. Všichni bychom chtěli vždy radostný, veselý a spokojený život. To by však kromě toho, že to není možné – protože to opravdu možné není – nebylo pro nás ani dobré. Změna života zaměřeného na neřest může začít v situaci smutku, výčitek svědomí za to, co člověk udělal. Etymologie tohoto slova, výčitek svědomí, je velmi krásná: výčitek svědomí, to všichni známe. Výčitek svědomí (v italštině doslova hryzáni svědomí): je to svědomí, které doslova hryže, nedává pokoj. Alessandro Manzoni v knize *Snoubenci* nádherně popsal výčitek svědomí jako příležitost ke změně svého života. Jedná se o slavný dialog mezi kardinálem Bedřichem Boromejským a Nejmenovaným, který po strašlivé noci předstupuje zcela rozpolcen před kardinála, jenž se k němu obrací překvapivými slovy: „Přinášíte mi dobrou zprávu – a pořád mi ji odpíráte?“ „Já? Dobrou zprávu? Já mám peklo v srdci (...). Povězte mi, když to víte, jakou dobrou zprávu čekáte od člověka, jako jsem já?“ „Že se Bůh dotkl vašeho srdce a chce, abyste se stal jeho dítětem,“ odpověděl klidně kardinál. (Alessandro Manzoni, *Snoubenci*, Odeon 1973, kap. 23) Bůh se dotkne tvého srdce a něco do tebe vstoupí, smutek, výčitek svědomí, a to je pozvání vydat se na cestu. Boží člověk si umí do hloubky všimnout toho, co se děje v srdci.

Je důležité naučit se číst smutek. Všichni víme, co je smutek: všichni. Víme však, jak ho číst? Víme, jak pochopit, co pro mě ten dnešní smutek znamená? V dnešní době je smutek většinou vnímán negativně, jako zlo, kterému je třeba za každou cenu uniknout, a přitom může být nepostradatelným životním probuzením, které nás vybízí k objevování bohatších a plodnějších krajin, které pomíjivost a únik neumožňují. Svátý Tomáš definuje smutek jako bolest duše: podobně jako nervy vzhledem k tělu smutek probouzí naši pozornost k možnému nebezpečí nebo k opomíjenému dobru (srv. *Summa Th.* I–II, q. 36, a. 1). Proto je nepostradatelný

pro naše zdraví, chrání nás, abychom neublížili sobě ani ostatním. Bylo by mnohem vážnější a nebezpečnější tento pocit nevnímat a jít dál. Smutek někdy funguje jako semafor: „Stůj, stůj! Tady je červená. Zastav!“

Pro ty, kdo touží konat dobro, je smutek naopak překážkou, kterou nás chce pokušitel odradit. V takovém případě musí člověk jednat přesně opačně, než jak je mu navrhováno, a je třeba být odhodlán pokračovat v tom, co si předsevzal (srv. *Duchovní cvičení*, 318). Pomysleme na práci, studium, modlitbu, přijatý závazek: kdybychom je opustili, jakmile bychom pocítili nudu nebo smutek, nikdy bychom nic nedokončili. To je také zkušenost společná duchovnímu životu: cesta k dobru, jak nám připomíná evangelium, je úzká a strmá, vyžaduje boj, vítězství nad sebou samým. Začnu se modlit nebo se věnovat nějakému dobrému dílu, a kupodivu právě tehdy mě napadají jiné věci, které bych měl udělat – a nemodlit se a nedělat žádoucí dobré věci. Tuto zkušenost máme všichni. Pro ty, kdo chtějí sloužit Bohu, je důležité, aby se nenechali vést neútěchou. A tedy na tohle: „Ale ne, nechce se mi, je to nuda...“ buďte opatrní. Někteří lidé se bohužel rozhodnou opustit život modlitby nebo volbu, kterou učinili, manželství nebo řeholní život, hnáni neútěchou, aniž by se předtím zastavili a tento stav mysli prostudovali, a to zvláště za pomoci průvodce. Moudré pravidlo říká, že nemáme dělat změny, když jsme v neútěše. Dobré či špatné rozhodnutí se pozná spíše až po čase než podle momentální nálady.

Je zajímavé, že v evangeliu Ježíš odmítá pokušení striktně pevným postojem (srv. *Mt* 3,14–15; 4,1–11; 16,21–23). Situace pokušení k němu přicházejí z různých stran, ale vždy, když ho naleznou jako rozhodného a odhodlaného plnit Otcovu vůli, selžou a přestanou mu bránit v cestě. V duchovním životě je zkouška důležitým momentem, Bible nám to výslovně připomíná a říká: „Přicházíte-li sloužit Pánu, připravte se na pokušení.“ (*Sír* 2,1) Chcete-li jít správnou cestou, připravte se na to, že vás čekají překážky, pokušení, chvíle smutku. Je to, jako když profesor zkouší studenta: když vidí, že zná podstatu předmětu, nenaléhá už: zkoušku složil. Musí však tímto testem projít.

Pokud umíme projít osamělostí a neútěchou s otevřeností a vnímavostí, můžeme z toho vyjít lidsky i duchovně silnější. Žádná zkouška nebude nad naše síly. Ale neutíkejme před zkouškami: podívejme se, co tato zkouška znamená, co znamená, že jsem smutný: proč jsem smutný? Co to znamená, že jsem v neútěše? Co to znamená, že jsem opuštěný a nemohu jít dál? Svätý Pavel nám připomíná, že nikdo není pokoušen nad své síly, protože Pán nás nikdy neopouští a s ním v blízkosti můžeme překonat každé pokušení (srv. *1Kor* 10,13). A pokud ho nepřekonáme dnes, znovu vstaneme, půjdeme a překonáme jej zítra. Ale nezůstávejte mrtví – řekněme si to takto – nezůstávejte poražení kvůli chvíli smutku a neútěchy: jděte dál. Odvahu! Kéž vám Pán na této cestě duchovního života požehná.

(7. katecheze papeže Františka o rozlišování, 26.10.2022)

9. neděle v mezidobí

O rozlišování

O duchovní neútěše 2

Viděli jsme, jak důležité je číst, co se v nás děje, abychom nedělali ukvapená rozhodnutí na vlně momentálních emocí, kterých bychom pak litovali, až by bylo pozdě. To znamená číst, co se děje, a pak se rozhodovat.

V tomto smyslu může být i duchovní stav, který nazýváme neútěchou, kdy je v srdci všechno temné, smutné, příležitostí k růstu. Pokud v nás totiž není trocha nespokojenosti, trocha zdravého smutku, zdravá schopnost pobývat v samotě a být sami se sebou, aniž bychom utíkali, riskujeme, že zůstaneme stále na povrchu věcí a nikdy nenavážeme kontakt se středem své existence. Neútěcha způsobuje „chvění duše“: když je člověk smutný, jako by se mu chvěla duše; udržuje ho v bdělosti, podporuje bdělost a pokoru a chrání nás před větry rozmarů. To jsou nezbytné podmínky pro pokrok v životě, a tedy i v duchovním životě. Dokonalý, ale „aseptický“ klid bez citů, jakmile se stane kritériem pro volbu a chování, nás činí nelidskými. Pocity nemůžeme přehlížet: jsme lidé a pocity jsou součástí našeho lidství; bez porozumění citům bychom byli nelidští, bez prožívání citů bychom byli lhostejní k utrpení druhých a neschopní přijmout své vlastní. Přitom platí, že takového „dokonalého klidu“ nelze dosáhnout cestou lhostejnosti. Tento aseptický odstup: „Nemíchám se do věcí, držím si odstup“: to není život, to je, jako bychom žili v laboratoři, uzavřeni, abychom neměli mikroby, nemoci. Pro mnoho svatých mužů a žen byl neklid rozhodujícím impulzem k tomu, aby změnilí svůj život. Tento umělý klid není dobrý, zatímco zdravý neklid, neklidné srdce, srdce, které se snaží najít svou cestu, to je dobré. Tak tomu bylo například u svatých Augustina, Edity Steinové, Josefa Benedikta Cottolenga nebo Charlese de Foucaulda. Důležitá rozhodnutí mají svou cenu, kterou přináší život, cenu, která je v dosahu každého: to znamená, že důležitá rozhodnutí nepřicházejí v loterii, ne; mají svou cenu a vy ji musíte zaplatit. Je to cena, která představuje úsilí vlastního srdce, je to cena za rozhodnutí, cena za vynaložení úsilí. Není to zadarmo, ale je to cena, která je dosažitelná pro každého. Všichni musíme toto rozhodnutí zaplatit, abychom se dostali ze stavu lhostejnosti, který nás vždy sráží dolů.

Neútěcha je také výzvou k nezištnosti, k tomu, abychom nejednali vždy a jen s ohledem na citové uspokojení. Neútěcha nám dává příležitost růst, začít zralejší a krásnější vztah s Bohem a s blízkými, vztah, který se neredukuje na pouhou výměnu dávání a brání. Vzpomeňme si například na své dětství: jako děti často vyhledáváme rodiče, abychom od nich něco dostali, hračku, peníze na zmrzlinu, nějaké svolení... A tak je nevyhledáváme kvůli nim samotným, ale kvůli nějakému zájmu. Největším darem jsou však oni, rodiče, a my to pochopíme postupně, jak rosteme.

Mnohé naše modlitby jsou také trochu podobné, jsou to prosby o laskavosti adresované Hospodinu, aniž by se o něj skutečně zajímaly. Jdeme a prosíme, prosíme, prosíme Boha. Evangelium poznamenává, že Ježíš byl často obklopen mnoha lidmi, kteří ho o něco žádali, o uzdravení, materiální pomoc, ale nikoli o to, aby byli s ním. Tlačily se na něj zástupy, ale byl sám. Někteří svatí, a dokonce i někteří umělci meditovali o tomto Ježíšově stavu. Může se zdát zvláštní, neskutečné ptát se Ježíše: „Jak se máš?“ Je to naopak velmi krásný způsob, jak vstoupit do opravdového, upřímného vztahu s jeho lidstvím, s jeho utrpením, dokonce i s jeho zvláštní osamělostí. S ním, s Pánem, který s námi chtěl plně sdílet svůj život.

Dělá nám moc dobře, když se učíme být s ním, být s Bohem bez jakéhokoli jiného cíle, stejně jako se nám to stává s lidmi, které milujeme: chceme je stále více poznávat, protože je dobré být s nimi.

Drazí bratři a sestry, duchovní život není technika, kterou máme k dispozici, není to program vnitřní „pohody“, který si můžeme naplánovat. Ne. Duchovní život je vztah s Bohem, živým, neredukovatelným na naše kategorie. A neútěcha je pak nejjasnější odpovědí na námitku, že zkušenost Boha je formou sugesce, pouhou projekcí našich tužeb. Neútěcha znamená nic necítit, samá tma, ale i v neútěše hledat Boha. V takovém případě, kdybychom si mysleli, že je to projekce našich tužeb, bychom si je vždy naprogramovali, byli bychom vždy šťastní a spokojení, jako deska, která opakuje stejnou hudbu. Ti, kdo se modlí, si naopak uvědomují, že výsledky jsou nepředvídatelné: zážitky a pasáže z Bible, které nás často uchvacovaly, dnes kupodivu nevzbuzují žádný pohyb. A stejně tak nečekaně přinášejí nesmírný pokoj zážitky, setkání a čtení, kterým člověk nikdy nevěnoval pozornost nebo se jim raději vyhýbal – jako například zkušenost kříže. Nebojte se neútěchy, pokračujte při ní s vytrvalostí, neutíkejte před ní. A v neútěše se snažte najít Kristovo Srdce, najít Boha. A odpověď přijde vždycky.

Tváří v tvář těžkostem se proto nikdy nenechte odradit, ale čelte zkoušce s odhodláním a s pomocí Boží milosti, která nás nikdy nezklame. A pokud v sobě uslyšíme neodbytný hlas, který nás chce odvrátit od modlitby, naučme se ho odhalit jako hlas pokušitele; a nenechme se jím ochromit: udělejme prostě pravý opak toho, co nám říká!

(8. katecheze papeže Františka o rozlišování, 16.11.2022)

10. neděle v mezidobí

O rozlišování

Duchovní útěcha

Poté, co jsme uvažovali nad některými hledisky duchovní neútěchy, oné temnoty v duši, budeme dnes hovořit o duchovní útěše, která je světlem duše a dalším důležitým prvkem rozlišování, jež nelze považovat za samozřejmý, neboť může zavdat příčinu k omylům. Musíme pochopit, co je to duchovní útěcha, stejně jako jsme se snažili pochopit duchovní neútěchu.

Co je to duchovní útěcha? Je to prožitek vnitřní radosti, který umožňuje, abychom ve všem spatřovali Boží přítomnost, posiluje víru i naději a také schopnost činit dobro. Člověk prožívající útěchu se při střetu s těžkostmi nevzdává, protože zakouší pokoj silnější, než je zkouška. V duchovním životě i v životě jako celku se tudíž jedná o veliký dar a prožitek této vnitřní radosti.

Útěcha je niterné hnutí, které se dotýká hlubin našeho já. Nebije do očí, ale jemně lahodí jako kapka vody pronikající do houby (srv. *Duchovní cvičení*, č. 335). Člověk vnímá, že jej zahaluje Boží přítomnost, byť neustále ctí jeho svobodu. Nikdy to není nic neladného, co by se snažilo znásilnit naši vůli, ani pomíjivá euforie: naopak, jak jsme si všimli, také bolest – vyvolaná kupříkladu vlastními hříchy – se může stát důvodem k útěše.

Pomysleme na prožitek svatého Augustina, který s matkou Monikou rozmlouvá o kráse věčného života, či na dokonalou radost svatého Františka, jež se ostatně pojila se snášením velice tvrdých situací. Pomysleme na četné světce a světice, kteří dokázali vykonat mnoho velkolepého nikoli kvůli tomu, že by se považovali za schopné a zdatné, ale protože si je podmanila konejšivá vlídnost Boží lásky. Je to onen pokoj, který v sobě užasle zaznamenává svatý Ignác při četbě životopisů světců. Pokoj, který po konverzi zakouší Edith Stein, která rok po přijetí křtu píše: „Odevzdávám se tomuto citu a postupně mne začíná naplňovat nový život, který mne podněcuje k novému jednání, aniž by se nějak napínala má vůle. Tento životodárný přítok jako by pramenil z konání a síly, která mi nenáleží a která, aniž by na mne vyvíjela násilí, ve mně přebírá činnost.“ (*Psicologia e scienze dello spirito*, Città Nuova, 1996, s. 116)

Je to tedy čirý pokoj, který v našem nitru dává vzejít dobrým hnutím. Duchovní útěcha se týká především naděje, upíná se k budoucnosti, vyvádí na cestu, umožňuje, abychom se chopili do té doby ustavičně odkládané, či dokonce nepředstavitelné iniciativy, jakou byl křest pro Edith Stein.

Útěcha dopřává pokoj nikoli proto, abychom zůstali sedět a užívali si ho... nikoli. Zaplavuje tě pokojem, přitahuje tě k Pánu a staví tě na cestu, abys jednal, abys konal dobro. Když prožíváme čas útěchy, vždy nás to podněcuje k hojnému konání

dobra. Ve chvílích neútěchy bychom se naopak chtěli uzavřít sami v sobě a nedělat nic... Útěcha tě pohání vpřed, ke službě druhým, společnosti, lidem... Duchovní útěcha není „řiditelná“, nelze si ji objednat, nelze ji dle libosti naprogramovat. Je to dar Ducha Svatého, který umožňuje natolik důvěrný vztah k Bohu, že se jím zdánlivě ruší veškerý odstup.

Když svatá Terezie od Dítěte Ježíše ve čtrnácti letech navštívila římskou baziliku svatého Kříže, snažila se dotknout jednoho hřebu, jímž byl Ježíš přibit na kříž, který se zde uctívá. Tuto svou nebojácnost Terezička pociťuje jako příval lásky a důvěrnosti. A pak si zapíše: „Byla jsem skutečně až příliš odvážná. Avšak Pán vidí do hloubi srdce a ví, že můj úmysl byl čistý... Jak je vidět, jednala jsem jako dítě, které si smí všechno dovolit a které považuje poklady otcovy za své.“ (*Dějiny duše*, Praha 1941, s. 131) Takto si to spontánně zapsala: útěcha tě mírně a pokojně přivádí k takovému bezprostřednímu jednání, jako bychom byli děti. Čtrnáctiletá dívka nám zde podává nádherný popis duchovní útěchy. Je na něm patrný vztah k Bohu, který nám dodává odvahu, touhu po účasti na jeho životě, tedy na konání toho, v čem má Bůh zálibu. Vnímáme totiž důvěrnost svého vztahu k Bohu, cítíme, že jeho domov je naším domovem, že u něj nacházíme přijetí, lásku a obcerstvení.

Díky této útěše se nevzdáváme, byť musíme čelit obtížím: a vskutku, Terezie s toutéž smělostí a navzdory svému mládí žádá papeže o svolení ke vstupu do Karmelu a je vyslyšena. Co to znamená? Znamená to, že duchovní útěcha posiluje naši statečnost, kdežto temnota a neútěcha nás vedou k myšlenkám, že na nic nestačíme. Stahují nás ke dnu, do temnoty. „Nemohu to udělat, nezvládnou to.“ V časech útěchy naopak vnímáme, že v Boží síle můžeme jít dál a konat věci, které bychom v neútěše nebyli zvládnouti. To je na útěše pěkné, avšak pozor, musíme dobře rozlišovat Boží útěchu od falešné útěchy.

V duchovním životě nastává cosi obdobného jako v lidské tvorbě: najdeme tu originály a napodobeniny. Jestliže se ryzí útěcha podobá kapce vsakující se do houby a je jemná a niterná, pak její nápodoby jsou hlučnější a nápadnější, jsou perlivým nadšením. Jsou jako nesoudržné ohně ze slámy a vedou nás k tomu, že se stahujeme do sebe a nestaráme se o druhé. Falešná útěcha nakonec zanechává prázdnotu, jelikož nás vzdaluje od středu našeho bytí. Z toho důvodu, když vnímáme štěstí a pokoj, jsme schopni učinit cokoli. Nesmíme ovšem tento pokoj zaměňovat s přechodným nadšením, které trvá dnes, ale pak poleví a už není.

Je tudíž třeba konat rozlišování, i když prožíváme duchovní útěchu. Falešná útěcha se totiž může stát nebezpečnou, pokud ji nutkavě vyhledáváme kvůli ní samé a zapomínáme přitom na Pána. Jak by řekl svatý Bernard, hledá se útěcha poskytovaná Bohem, a nikoli Bůh v útěše. Máme však hledat Pána, protože Pán nás svou přítomností utěšuje a pobízí k další cestě, nikoli Boha, aby nám přinesl útěchu, to není dobré a nemělo by nás to zajímat. Jednalo by se o tutéž dětskou dynamiku, o níž jsme hovořili předtím: dítě hledá své rodiče, aby od nich něco vyzískalo, nikoli kvůli nim samotným, sleduje nějaký zájem: „Tatínku, maminko.“ Děti jsou v tom zdatné, umějí i manipulovat, a když je rodina rozdělená, hledají na obou stranách, ale to není dobré, něco takového není útěcha, nýbrž zájem.

Také nám hrozí, že budeme svůj vztah k Bohu prožívat dětinsky, sledovat vlastní zájmy, umenšíme Boha na uživatelský a spotřebitelský předmět, a ztratíme tak ten nejkrásnější dar, kterým je Bůh sám. Jdeme tedy kupředu životem, který se odvíjí mezi duchovní útěchou plynoucí z Boha a neútěchou pocházející z hříchu tohoto světa, avšak dokažme rozlišovat, kdy se jedná o Boží útěchu, která vlévá pokoj až do hloubi duše, a kdy o pomíjivé nadšení, které sice není špatné, ale není Boží útěchou.

(9. katecheze papeže Františka o rozlišování, 23.11.2022)

11. neděle v mezidobí

O rozlišování

O pravé duchovní útěše

Jak rozpoznáme pravou útěchu? To je velmi důležitá otázka pro dobré rozlišování, abychom nebyli při hledání svého pravého dobra oklamáni.

Některá kritéria můžeme najít v úryvku z Duchovních cvičení svatého Ignáce z Loyoly: „Je-li v myšlení všechno dobré,“ říká svatý Ignác, „je-li začátek, prostředek a konec zcela dobrý, klonící se ke všemu dobrému, tak je to znamením dobrého anděla. Když však někdo v průběhu svých myšlenek skončí u nějaké špatné nebo rozptylující věci nebo u něčeho méně dobrého, než co si duše předtím předsevzala vykonat, nebo když to duši oslabuje a znepokojuje tím, že jí to odnímá mír, klid a pokoj, který předtím měla, tak je to zřejmým znamením, že to pochází od zlého ducha.“ (*Duchovní cvičení*, 333) Je totiž pravda, že existuje pravá útěcha, ale existují i útěchy nepravé. A k tomu potřebujeme dobře pochopit cestu útěchy: kudy vede a kam mě vede? Pokud mě to vede k něčemu, co není dobré, pak ta útěcha není autentická, je takřkajíc falešná.

Jedná se o cenné indikace, které si zaslouží krátký komentář. Co znamená, že začátek je zaměřen na dobro, jak říká svatý Ignác o dobré útěše? Uvedme příklad: mám úmysl modlit se a všímám si, že je doprovázen náklonností k Bohu a k bližnímu, vybízí ke štědrosti, k dobročinnosti: je to dobrý začátek. Na druhou stranu se může stát, že tato myšlenka vznikne, abych se vyhnul práci nebo úkolu, který mi byl svěřen: pokaždé, když mám umýt nádobí nebo uklidit dům, dostanu velkou chuť začít se modlit! To se v kláštěrech stává, ne? Modlitba však není útekem od úkolů, naopak, je pomocí k dosažení dobra, k němuž jsme povoláni tady a teď. Tolik k začátku.

Pak jsou tu prostředky: svatý Ignác říkal, že začátek, prostředky i cíl musí být dobré. Začátek je následující: mám chuť se modlit, abych nemyl nádobí: tak jdi, umyj nádobí a pak se jdi modlit. Pak je tu prostředek, tedy to, co následuje po této myšlence. Pokud se začnu modlit jako farizeus v podobenství (srv. *Lk* 18,9–14) a budu mít tendenci se líbit sám sobě a pohrdat druhými, možná s nelibostí a trpkostí, pak jsou to známky toho, že zlý duch použil tuto myšlenku jako klíč k tomu, aby vstoupil do mého srdce a přenesl sem svůj úmysl. Když se jdu modlit a vzpomenu si na slavného farizeje – „Děkuji ti, Pane, že se modlím, nejsem jako ostatní lidé, kteří tě nehledají, nemodlí se“ – tam ta modlitba končí špatně. Tato útěcha při modlitbě spočívá v tom, že se před Bohem cítíme jako páv. A to je prostředek, který je špatný.

A pak je tu konec. Konec je něco, s čím jsme se již setkali, totiž: kam mě vlastně ta myšlenka zavede? Kam mě například vede myšlenka na modlitbu. Může se například stát, že se plně věnuji nějakému krásnému a záslužnému dílu, ale to mě

tlačí k tomu, abych se přestal modlit, protože jsem zaneprázdněný, mám tolik práce, že jsem stále agresivnější a podrážděnější, mám pocit, že všechno závisí na mně, až nakonec ztrácím důvěru v Boha. Zde zjevně působí zlý duch. Začnu se modlit, a pak se při modlitbě cítím všemocný, že všechno musí být v mých rukou, protože jsem jediný, kdo ví, jak věci zařídit: zjevně zde také není dobrý duch. To znamená dobře prozkoumat cestu našich pocitů a cestu dobrých pocitů, útěchy, když chci něco udělat. Jaký je začátek, jaký je prostředek a jaký je konec.

Styl nepřítel – když mluvíme o nepříteli, mluvíme o ďáblu, ďábel existuje! – jeho styl, jak víme, spočívá v tom, že se představuje lstivým, maskovaným způsobem: začíná tím, co je nám nejdražší, a pak nás k sobě postupně přitahuje: zlo vstupuje potají, aniž by si to člověk uvědomoval. A časem se z jemnosti stane drsnost: myšlenka se ukáže taková, jaká ve skutečnosti je.

Proto je důležité trpělivě, ale nezbytně zkoumat původ a pravost svých myšlenek; je to výzva k tomu, abychom se poučili ze zkušenosti, z toho, co se nám děje, a neopakovali stále stejné chyby. Čím více se známe, tím více vycítíme, kudy do nás vstupuje zlý duch, jaká jsou jeho „hesla“, vstupní dveře do našeho srdce, na která místa jsme nejcitlivější, abychom jim do budoucna věnovali pozornost. Každý z nás má nejcitlivější místa, nejslabší místa své osobnosti: a právě tam vstupuje zlý duch a odvádí nás na špatnou cestu nebo nás odvádí ze správné cesty. Jdu se modlit, ale odvede nás od modlitby.

Příklady by se daly libovolně množit, a reflektovat tak naši každodenní realitu. A to je to, co musíme dělat – proto je tak důležité každodenní zpytování svědomí – než skončíte den, na chvíli se zastavte. Co se dělo? Ne v novinách, ne v životě: ale co se děje v mém srdci? Bylo mé srdce pozorné? Rostlo? Nebo prošlo všechno, aniž bych si toho byl vědom? Co se stalo v mém srdci? Toto zkoumání je důležité, je to cenné úsilí o nové čtení života z určitého úhlu pohledu. Všimnout si toho, co se děje, je důležité, je to znamení, že v nás působí Boží milost, která nám pomáhá růst ve svobodě a uvědomění. Nejsme sami: je to Duch Svatý, kdo je s námi. Dívejme se, jak se věci odehrávají.

Skutečná útěcha je jakýmsi potvrzením, že děláme to, co po nás Bůh chce, že jdeme po jeho cestách, tedy po cestách života, radosti a pokoje. Rozlišování se totiž netýká jen toho, co je dobré nebo co je největší možné dobro, ale toho, co je dobré pro mě tady a teď: v tom jsem povolán růst a klást hranice jiným návrhům, sice lákavým, ale nereálným, abych se nenechal při hledání pravého dobra oklamat.

Bratři a sestry, je třeba pochopení, je třeba pokročit v porozumění tomu, co se děje v mém srdci. A to vyžaduje zpytování svědomí, abyste viděli, co se stalo. „Dnes jsem se rozzlobil, neudělal jsem to či ono...“: ale proč? Je třeba hledat příčiny těchto chyb. „Dnes jsem byl šťastný, ale bylo to nudné, protože jsem musel pomáhat tamtěm lidem, ale nakonec jsem se cítil spokojený, naplněný tou pomocí“... V tom je Duch Svatý. Naučte se číst v knize svého srdce, co se stalo během dne. Udělejte to, stačí dvě minuty, ale ujišťuji vás, že vám to udělá dobře.

(10. katecheze papeže Františka o rozlišování, 30.11.2022)

12. neděle v mezidobí

O rozlišování

Potvrzení dobré volby

Je důležité, abychom v průběhu duchovního rozlišování dbali rovněž na onen úsek, který následuje po přijatém rozhodnutí, a tak postihli znamení, která tuto volbu potvrzují anebo ji vyvracejí. Když mám přistoupit k nějakému rozhodnutí, vykonám duchovní rozlišování, zvážím kladné a záporné důvody, citová hnutí a modlím se za to... Poté, co tento proces skončí a já vykonám rozhodnutí, je třeba dávat pozor a toto rozhodnutí zkoumat, neboť v životě existují také nedobré volby a znamení, která různá rozhodnutí popírají – anebo potvrzují.

Všimli jsme si totiž, že zásadním měřítkem k rozpoznání Božího hlasu vprostřed mnoha jiných hlasů je čas. Jedině Bůh je pánem času: čas je tedy zárukou jeho původnosti a odlišuje jej od napodobenin, které k nám promlouvají jeho jménem, aniž by se jim to zdařilo. Jedním z rozpoznávacích znamení dobrého ducha je skutečnost, že přináší pokoj, který trvá v čase. Jestliže se zahloubáš a chopíš se nějakého rozhodnutí, které ti dopřeje pokoj trvajícím v čase, jde o dobré znamení a naznačuje to krásnou cestu. Tento pokoj přináší harmonii, jednotu, vroucnost a horlivost. Z procesu tohoto prohlubování vycházíš lepší, než jaký jsi do něj vstoupil.

Pokud se například rozhodnu, že modlitbě věnuji o půl hodiny více a poté zaznamenám, že prožívám lépe také další momenty během dne, jsem klidnější a méně úzkostlivý, vykonávám práci s větší péčí a chutí a rovněž vztahy s obtížnými lidmi se odvíjejí přátelsky, jsou to všechno důležitá znamení hovořící ve prospěch onoho rozhodnutí. Duchovní život obíhá v kruhu a prospěšnost nějakého rozhodnutí působí kladně ve všech životních oblastech, protože se jedná o účast na Boží tvořivosti.

Můžeme rozpoznat několik důležitých hledisek, která nám pomohou vykládat čas následující po nějakém rozhodnutí jako možné potvrzení dobré volby. Již jsme se s nimi v průběhu těchto katechezí setkali, ale nyní nacházejí své další uplatnění.

První hledisko spočívá v tom, zda své rozhodnutí mohu považovat za možnou odpověď na lásku a velkorysost, které mi Pán prokázal. V takovém případě volba nepovstává ze strachu a citového vydírání, ale z vděčnosti za přijaté dobro, které srdce podněcuje ke svobodnému prožívání vztahu s Pánem.

Dalším důležitým prvkem je vědomí, že v životě stojíme na správném místě, onen klid plynoucí z toho, že jsme tam, kde máme být, a jsme součástí většího plánu, jemuž bychom rádi poskytli svůj přínos. Na Svatopetrském náměstí existují dva body – ohniska elipsy, odkud člověk zahlédne jednotlivé sloupy Berniniho kolonády v dokonalém zákrytu. Obdobně může člověk uznat, že našel, co hledal, když do jeho dnů vstoupí řád, když vnímá rostoucí spojitost mezi svými

různorodými zájmy, stanoví správnou hierarchii důležitosti, vše prožívá s lehkostí a zvládá vyskytující se nesnáze s novou energií a v síle ducha. Toto jsou znamení dobrého rozhodnutí.

Dalším dobrým stvrzujícím znamením je například skutečnost, že si vůči svému rozhodnutí zachováme svobodu, jsme ochotni je zpochybnit, a dokonce se jej vzdát v případě možných popření této volby, v kterých se snažíme najít Pánovo ponaučení. Nikoli proto, že by nám Bůh chtěl odpírat to, co je nám drahé, nýbrž abychom to prožívali svobodně a nestali se vůči tomu závislími. Jedině Bůh ví, co je pro nás opravdu dobré. Posesivnost odporuje dobru a zabíjí cit. Mnohé případy domácího násilí, o kterých bohužel svědčí časté zprávy, téměř vždy vznikají z toho, že si nárokujeme citové ovládnutí druhého člověka a vyhledáváme absolutní jistotu, která usmrcuje svobodu, dusí život a činí z něj peklo.

Milovat můžeme jedině ve svobodě, a proto nás Pán stvořil svobodné, včetně svobody, která jej odmítá. V našem zájmu je nabídnout mu to, co považujeme za nejdražší, neboť nám to tak umožní, abychom to prožívali tím nejlepším možným způsobem a v pravdě – jako dar, kterým nás Pán obdařil, jako znamení jeho nezištné dobroty a při vědomí, že náš život, stejně jako celé dějiny, spočívá v jeho dobrotivých rukou. Bible to nazývá bázní Boží, což neznamená, že by nás Bůh děsil, nýbrž je to úcta k Bohu a nepostradatelná podmínka k přijetí daru Moudrosti (srv. *Sír* 1,1–18). Tato bázeň vyhání jakoukoli jinou tíseň, protože se upíná k Tomu, který je Pánem všech věcí.

Před jeho tváří nás nic nemůže znepokojit. Je to zkušenost, kterou s úžasem popisuje svatý Pavel: „Dovedu žít v odříkání, a dovedu žít v hojnosti. Seznámil jsem se důvěrně se vším: se sytostí i hladověním, s nadbytkem i nedostatkem. Všechno mohu v tom, který mi dává sílu!“ (*Flp* 4,12–13) Je to svobodný muž, který dobrořečí Pánu, když přicházejí věci dobré i méně dobré: Požehnaný jsi, Bože, a jde se dál!

Uznat tuto skutečnost je zásadní, pokud se chceme dobře rozhodovat. Zároveň nás ubezpečuje o tom, co nemůžeme kontrolovat a předvídat: zdraví, budoucnost, osudy drahých lidí, osobní plány. Záleží na důvěře, již vložíme v Pána, který nás nesmírně miluje a ví, že spolu s ním můžeme vykonat něco nádherného a věčného. Nejkrásnějším způsobem nám to ukazují životy svatých. Pokračujme tedy, snažme se vždy v modlitbě přijímat takováto rozhodnutí a poté vnímat, co se děje v našem srdci. Pomalu jděme vpřed, odvalu!

(11. katecheze papeže Františka o rozlišování, 7.12.2022)

13. neděle v mezidobí

O rozlišování

Bdělost

Vyšli jsme z příkladu svatého Ignáce z Loyoly, poté jsme zvážili různé prvky rozlišování – tedy modlitbu, sebepoznání, touhu a „knihu života“, zastavili jsme se u duchovní útěchy a neútěchy, které tvoří látku duchovního rozlišování, a nakonec jsme dospěli k potvrzení učiněné volby. V tomto bodě považuji za nezbytné upozornit na jeden podstatný postoj, který zaručí, že veškerá práce vykonaná k co nejlepšímu rozlišování a přijetí dobrého rozhodnutí nepřijde nazmar. A tímto postojem je bdělost. Poté, co vykonáme duchovní rozlišování, prožijeme útěchu či neútěchu, něco zvolíme a vše zdárně pokračuje, je zapotřebí bdít, zachovat bdělost.

Jak jsme vyslechli v evangeliu, které dnes bylo přečteno, existuje totiž riziko, že se dostaví pustošitel, tedy Zlý, všechno zkazí a vrátí nás do výchozího, či ještě horšího stavu. To se stává, a proto je třeba dávat pozor a bdít. Z toho důvodu jsem dnes považoval za vhodné položit důraz na tento postoj, který všichni potřebujeme, aby proces duchovního rozlišování dospěl k dobrému konci a také tam setrval. Ježíš ve svém kázání vsukutku silně zdůrazňuje skutečnost, že dobrý učedník je bdělý, neusíná, nedává se ukonejšit přílišnou jistotou, když se vše daří, nýbrž zůstává pozorný a připravený k výkonu vlastní povinnosti.

Například v Lukášově evangeliu Ježíš říká: „Mějte bedra přepásaná a vaše lampy ať hoří, abyste se podobali lidem, kteří čekají na svého pána, až se vrátí ze svatby, aby mu hned otevřeli, když přijde a zatluče. Blahoslavení služebníci, které pán při svém příchodu najde, jak bdí. Amen, pravím vám: Přepáše se, pozve je ke stolu, bude chodit od jednoho k druhému a obsluhovat je.“ (Lk 12, 35–37) Jde o bdělost, která opatruje naše srdce a dává poznat, co se v něm děje. Jedná se o duševní rozpoložení křesťanů, kteří očekávají konečný příchod Pána, ale také je lze chápat jako běžný životní postoj, aby naše dobré volby, někdy dovršené po náročném rozlišování, vytrvale a důsledně pokračovaly a přinášely ovoce.

Jak jsme se zmínili, pokud chybí bdělost, existuje zde velmi silné riziko, že vše přijde vniveč. Nejedná se o riziko psychologického rázu, nýbrž o duchovní nástrahu, skutečnou léčku zlého ducha. Ten totiž čeká právě na chvíli naší přílišné sebejistoty a v tom spočívá nebezpečí: „Jsem si jistý sám sebou, zvítězil jsem, je mi teď dobře...“ – právě tuto chvíli nečistý duch očekává: když se vše daří, plachty se nadouvají a máme takřikajíc vítr v zádech. V drobném evangelním podobenství, které jsme vyslechli, se praví, že když se nečistý duch vrátí do domu, z něhož předtím vyšel, „nalezne ho prázdný, vyčištěný a vyzdobený“. (Mt 12,44) Vše je na svém místě a v pořádku, ale kde je pán domu? Není, kdo by bděl a dohlížel – a to je problém. Pán domu tu není, vyšel ven, možná aby se rozptýlil, anebo je doma, ale spí, takže jako by tu nebyl. Nebdívá, nedává pozor, poněvadž si je příliš jistý sám

sebou a pozbyl pokory, jež střeží srdce. Máme vždy opatrovat svůj dům, srdce, nerozptylovat se. Zde může nastat problém, jak o tom hovoří ono podobenství.

Nečistý duch toho tudíž může využít a do onoho domu se vrátit. Evangelium prohlašuje, že se tam nicméně nevrací sám, nýbrž spolu se „sedmi jinými duchy, horšími, než je sám“. (Mt 12,45) Tedy s podlými druhy, zločineckou sebrankou. Ptejme se, jak je však možné, že mohou nerušeně vejít? Jaktože si jich pán domu nevšimne? Nebyl tak zdatný v rozlišování, nevyhnal je pryč? Negratulovali mu jeho přátelé a blízcí k jeho natolik krásnému a elegantnímu, čistému a uspořádanému domu? Domu jeho srdce? Jistě, ovšem snad právě proto se do tohoto domu – tedy sám do sebe – příliš zamiloval a už neočekával Pána, nevyhlížel příchod Ženicha. Již nikoho nezval, nepřijímal chudé a lidi bez přístřeší, kteří příliš ruší, možná ze strachu, že pokazí jeho pořádek... Jisté je, že se zde projevuje pýcha a domýšlivost plynoucí z domnělé spravedlnosti, úspěšnosti a zdatnosti. Mnohdy slyšíme, že někdo říká: „Ano, dříve jsem byl špatný, ale obrátil jsem se a nyní mám, díky Bohu, dům v pořádku a jsem klidný...“ Když příliš důvěřujeme sami sobě, a nikoli Boží milosti, nachází ďábel otevřené dveře, a tehdy zorganizuje výpravu a obsadí celý dům. Ježíš uzavírá: „Konce toho člověka jsou horší než začátky.“ (Mt 12,45)

Pán domu si toho ale nevšimne? Nikoli, protože tito démoni jsou vychovaní: vcházejí bez povšimnutí, zaklepou na dveře, jsou zdvořilí. „Ale ano, to je v pořádku, jen vstup...“ a nakonec převezmou vládu nad tvou duší. Dávejte si pozor na tyto ďáblíky, na tyto demony... ďábel zná vychování, když se přetvařuje za velkého pána, protože vchází podle naší vůle, aby vyšel podle své. Chraňte svůj dům před tímto klamem, před vychovanými demony. Duchovní zesvětštění vždy vede tímto směrem.

Drazí bratři a sestry, zdá se to nemožné, avšak je to tak. Mnohokrát prohráváme a jsme přemoženi ve svých bitvách vinou nedostatečné bdělosti. Častokrát – možná právě tehdy, když nás Pán obdařil mnohými milostmi – nejsme schopni v těchto milostech vytrvat a o vše přicházíme, neboť nám chybí bdělost: nestřežili jsme vstupní brány. A poté jsme byli oklamáni někým, kdo zdvořile přichází, vejde dovnitř a... já mu řeknu jednoduše nazdar. Toto činí ďábel. Každý si to může ověřit ve svém vlastním životě. Nestačí vykonat kvalitní rozlišování a dospět k dobrému rozhodnutí. Nikoli, to nestačí, je třeba zachovat bdělost, opatrovat onu milost, kterou nám Bůh udělil, a bdít. Můžete totiž namítnout: „Když vidím nějaký nepořádek, hned si všimnu, že je to ďábel, že je to pokušení...“ Ano, ale tentokrát ďábel přichází v andělském hávu, umí se převléct za anděla, užívá zdvořilých slov, přesvědčí tě a konce pak jsou horší než začátky... Je nutné zachovat ostražitost, bdít srdcem. Kdybych se dnes zeptal každého z vás a také sám sebe: „Co se děje v mém srdci?“ možná bychom dokázali vyjmenovat jednu nebo dvě pohnutky, avšak nikoli všechny. Bděme srdcem, neboť bdělost je znamením moudrosti a především svědčí o pokoře, která nás vede k opatrnosti před pádem a je nejjistější cestou křesťanského života.

(12. katecheze papeže Františka o rozlišování, 14.12.2022)

14. neděle v mezidobí

O rozlišování

O duchovním doprovázení

Jednou z pomůcek, které mohou a musí podporovat rozlišování, je duchovní doprovázení, důležité především pro sebepoznání, které je, jak jsme viděli, pro rozlišování nezbytnou podmínkou. Pohled do zrcadla sám o sobě ne vždy pomáhá, protože člověk si může obraz upravit. Na druhou stranu, když se podíváte do zrcadla s pomocí druhého, velmi vám to pomůže, protože vám druhý řekne pravdu – když je to skutečně pravda – a tak vám pomůže.

Boží milost v nás vždy pracuje s naší přirozeností. Když se zamyslíme nad podobenstvím z evangelia, můžeme milost přirovnat k dobrému semeni a přirozenost k půdě (srv. *Mk* 4,3–9). Důležité je především dát se poznat, aniž bychom se báli sdílet křehčí stránky, v nichž objevujeme, že jsme citlivější, slabší nebo se bojíme, že nás někdo odsoudí. Dát se poznat, projevit sebe sama osobě, která nás takto na cestě životem doprovází. Ne že by rozhodoval za nás, to ne: ale protože nás doprovází. Protože křehkost je ve skutečnosti naším skutečným bohatstvím: všichni jsme bohatí svou křehkostí; skutečným bohatstvím, které se musíme naučit respektovat a přijímat, protože když je nabídnuto Bohu, činí nás schopnými laskavosti, milosrdenství a lásky. Pozor na lidi, kteří se necítí křehcí: jsou drsní, diktátorští. Naopak lidé, kteří pokorně uznávají svou vlastní křehkost, jsou k druhým chápavější a vstřícnější. Křehkost – dalo by se říci – nás dělá lidmi. Není náhodou, že první ze tří Ježíšových pokušení na poušti – to, které se týká hladu – se nás snaží připravit o křehkost a předkládá nám ji jako zlo, kterého se musíme zbavit, jako překážku, která nám brání být jako Bůh. A přesto je to náš nejcennější poklad: Bůh, aby nás učinil podobnými sobě, chtěl s námi sdílet naši vlastní křehkost v plném rozsahu. Podívejme se na kříž: to je Bůh, který sestoupil právě do křehkosti. Podívejme se na betlém, který sahá až k velké lidské slabosti. On sdílel naši křehkost.

A duchovní doprovázení, pokud je poddajné Duchu Svatému, pomáhá odhalit i vážná nedorozumění v našem pohledu na sebe sama a v našem vztahu s Pánem. Evangelium uvádí několik příkladů objasňujících a osvobozujících rozhovorů, které Ježíš vedl. Vzpomeňme si třeba na ten se Samaritánkou – vždycky je tam Ježíšova moudrost a laskavost, vzpomeňme si na ten se Zacheem, vzpomeňme si na ten s hříšnou ženou, vzpomeňme si na ten s Nikodémem či s učedníky z Emauz: na způsob, jakým se k nim Ježíš přibližuje. Lidé, kteří se skutečně setkali s Ježíšem, se nebojí otevřít mu své srdce, ukázat mu svou zranitelnost, svou nedostatečnost a křehkost. Tímto způsobem se jejich sdílení sebe sama stává zkušeností spásy, odpuštění, které svobodně přijali. Vyprávět před druhým člověkem o tom, co jsme prožili nebo co hledáme, nám pomáhá vnést do našeho nitra jasnost a vynést na

světlo mnoho myšlenek, které nás obývají a často nás svým neodbytným opakováním znepokojují. Kolikrát nás v temných chvílích napadají takovéto myšlenky: „Všechno jsem udělal špatně, nemám žádnou cenu, nikdo mi nerozumí, nikdy to nedokážu, jsem odsouzen k neúspěchu.“ Kolikrát nás takové myšlenky napadají! Falešné a jedovaté myšlenky, které setkání s druhými pomáhá odhalit, abychom se cítili Bohem milováni a přijati takoví, jací jsme, a mohli pro něj konat dobré věci. S překvapením objevujeme jiné způsoby vidění věcí, projevy dobra, které v nás byly vždy přítomny. Je pravda, že se můžeme svěřit se svými slabostmi druhému, tomu, kdo nás v životě, v duchovním životě, doprovází, mistru duchovního života, ať je to laik, kněz, kdokoli nás doprovází; a říci: „Podívej, co se mi děje: jsem ubožák, dějí se mi takové věci,“ a pak slyšet od druhého: „Ano, máme je všichni, tyhle věci...“ Toto nám pomáhá dobře si je ujasnit a vidět, odkud pocházejí, a tak je překonat.

Ten, kdo doprovází – doprovázející osoba – nezastupuje místo Boha, nevykonává práci místo doprovázeného, ale kráčí po jeho boku, povzbuzuje ho, aby četl, co se děje v jeho srdci, na místě par excellence, tam, kde promlouvá Hospodin. Duchovního průvodce někdy nazýváme duchovním vůdcem – to se mi nelíbí: říkejme spíše duchovní průvodce, je to lepší – je to ten, kdo vám říká: „Dobře, ale podívej se sem, podívej se tam.“ Upozorňuje vás na věci, které mohou být pomínuty; pomáhá nám lépe porozumět znamením doby, hlasu Božímu, hlasu pokusitele, hlasu těžkostí, které nemohu překonat. Proto je velmi důležité, abychom nebyli na cestě sami. V africké moudrosti – protože mají tuto kmenovou mystiku – se říká: „Chceš-li dorazit rychle, jdi sám, chceš-li dorazit bezpečně, jdi s ostatními.“ Jdi v doprovodu, jdi se svými lidmi. To je důležité. V duchovním životě je lepší, když nás doprovází někdo, kdo zná naši situaci a pomáhá nám. A to je duchovní doprovázení. Toto doprovázení může být plodné, pokud jsme na obou stranách zakusili synovství a duchovní bratrství. To, že jsme Božími dětmi, zjišťujeme ve chvíli, kdy zjistíme, že jsme bratři, děti téhož Otce. Proto je nezbytné být součástí komunity v pohybu. Nejsme sami, jsme lidmi národa, lidu, krácejícího města, církve, farnosti, této skupiny... společenství na cestě. Člověk nejde k Bohu sám: to nejde. Musíme tomu dobře rozumět. Stejně jako v evangelijním příběhu o ochrnutém jsme často podpořeni a uzdraveni díky víře někoho jiného (srv. *Mk 2,1–5*), kdo nám pomáhá jít dál, protože každý z nás někdy trpí vnitřní paralýzou a potřebuje někoho, kdo nám pomůže tento konflikt s jeho pomocí překonat. Nezapomínejme na to, že k Bohu nejdeme sami; jindy jsme to my, kdo se angažuje za jiného bratra nebo sestru, a jsme průvodci, kteří pomáhají tomuto druhému člověku. Bez zkušenosti synovství a bratrství může doprovázení vést k nereálným očekáváním, k nedorozuměním a k závislostem, které člověka ponechávají v infantilním stavu. Ne: jako doprovod, ale jako Boží děti a bratři.

Panna Maria je učitelkou rozlišování: málo mluví, hodně naslouchá a uchovává ve svém srdci (srv. *Lk 2,19*). Jsou to tři postoje Panny Marie: málo mluvit, hodně naslouchat a střežit v srdci. A těch několik případů, kdy promluví, přináší výraznou stopu. Například v Janově evangeliu je velmi krátká věta, kterou pronesla Maria a která je poselstvím pro křesťany všech dob: „Udělejte všechno, co vám řekne.“ (*Jan 2,5*) Je to zvláštní: jednou jsem slyšel jednu velmi dobrou, velmi zbožnou

stařenku, která nestudovala teologii, nic. Byla velmi jednoduchá. A ona mi řekla: „Víš, jaké gesto vždycky dělá Panna Maria?“ Nevím: hýčká tě, volá tě... „Ne: gesto, které Panna Maria dělá, je toto (*papež dělá gesto, jako by na někoho ukazoval*).“ Nerozuměl jsem: Co to znamená? „Vždycky ukazuje na Ježíše.“ To je krásné: Panna Maria si nic nebere pro sebe, ona ukazuje na Ježíše. Dělejte to, co vám říká Ježíš: taková je Panna Maria. Maria ví, že Bůh promlouvá k srdci každého z nás, a žádá nás, abychom toto slovo proměnili v činy a rozhodnutí. Dokázala to víc než kdokoli jiný a ve skutečnosti je přítomna v zásadních okamžicích Ježíšova života, zejména v nejvyšší hodině smrti na kříži.

Drazí bratři a sestry, zakončíme tuto sérii katechezí o duchovním rozlišování: rozlišování je umění, umění, kterému se lze naučit a které má svá pravidla. Pokud se mu dobře naučíte, umožní vám prožívat duchovní zkušenost stále krásnějším a vyrovnanějším způsobem. Rozlišování je především dar od Boha, o který je třeba vždy prosit, aniž bychom se kdy považovali za experty a za soběstačné. Bože, dej mi milost, abych v životních situacích dokázal rozlišit, co musím udělat, jak mám věci chápat. Dej mi milost rozlišovat a dej mi někoho, kdo mi při rozlišování pomůže. Hlas Boží je vždy rozpoznatelný, má jedinečný styl, je to hlas, který utěšuje, povzbuzuje a dodává jistotu v těžkostech. Evangelium nám to neustále připomíná: „Neboj se, neboj se,“ říká. Jak krásné je to slovo anděla Marii (srv. *Lk 1,30*). Po zmrtvýchvstání Ježíše je to opět „Neboj se,“ to je totiž Boží styl: „Neboj se.“ „Nebojte se!“ opakuje nám i dnes Bůh. Budeme-li důvěřovat jeho slovu, budeme dobře zvládat životní zápasy a budeme schopni pomáhat druhým. Jak říká žalm, jeho slovo je svítilnou pro naše kroky a světlem na naší cestě (srv. *Žl 119,105*).

Děkuji.

(13. katecheze papeže Františka o rozlišování, závěrečná, 4.1.2023)

15. neděle v mezidobí

O blahoslavenstvích

Takzvané „horské kázání“, Ježíšova slova o blahoslavenstvích, inspiruje život věřících i mnoha nevěřících. Ježíšova slova nás stěží ponechají nedotčenými a oprávněná je touha rozumět jim a stále více je akceptovat. Blahoslavenství jsou „průkazem totožnosti“ křesťana, jsou průkazem naší totožnosti, protože vykreslují tvář samotného Ježíše a jeho životní styl. Předně je významné, jak došlo k jejich proklamaci. Když Ježíš uviděl zástupy, které šly za ním, vystoupil na horu po mírném svahu, který obklopuje Galilejské jezero, usedl, obrátil se k učedníkům a pronesl blahoslavenství. Jsou tedy určena učedníkům, avšak na obzoru jsou zástupy, to znamená celé lidstvo. Jde o poselství pro celé lidstvo. Kromě toho „hora“ evokuje Sinaj, kde Bůh daroval Mojžíšovi desatero přikázání. Ježíš začíná učit nový zákon: být chudí, tiší, milosrdní... Tato „nová přikázání“ jsou mnohem více než normy. Ježíš totiž nic neukládá, nýbrž vyjevuje cestu ke štěstí – svoji cestu – osmerým opakováním slova „blahoslavení“. Každé blahoslavenství se skládá ze tří částí. Začíná vždycky slovem *blahoslavení*, potom podává *situaci*, v níž se blahoslavení nacházejí: chudoba v duchu, pláč, hlad a žízeň po spravedlnosti atd.; a nakonec *pohnutku* blahoslavenství, uvedenou spojkou neboť: „Blahoslavení ti a ti, neboť...“ Tak zní osm blahoslavenství a bylo by krásné naučit se je nazpaměť, aby bylo možné si tento zákon, který nám Ježíš daroval, opakovat a nosit v mysli i srdci. Povšimněme si pozorně této skutečnosti: pohnutkou blahoslavenství není aktuální situace, nýbrž ta nová, kterou blahoslavení obdrží darem od Boha: „neboť jejich je nebeské království“, „neboť oni budou potěšeni“, „neboť oni dostanou zemi za dědictví“ atd. Ve třetí části, která obsahuje vlastní pohnutku štěstí, používá Ježíš nezřídka trpný rod budoucího času: „budou potěšeni“, „dostanou zemi“, „budou nasyceni“, „dojdou milosrdenství“, „budou nazváni Božími syny“. Co však znamená slovo „blahoslavený“? Každé z osmi blahoslavenství totiž začíná tímto slovem. Původní řecký termín neoznačuje toho, kdo má plné břicho a dobře se mu daří, nýbrž člověka, který je ve stavu milosti, prospívá v Boží milosti a postupuje na cestě Boží: v trpělivosti, chudobě, službě druhým, útěše... Kdo v těchto věcech prospívají, jsou šťastní a budou blahoslavení. Bůh často volí netušené cesty, aby se nám daroval, leckdy jsou to naše omezení, naše slzy, naše porážky. Je to velikonoční radost, o níž mluví východní bratři a která je stigmatizovaná, ale živá, vede smrtí a zakouší Boží moc. Prospěje nám, vezmeme-li si dnes Matoušovo evangelium a přečteme si tato blahoslavenství v páté kapitole, verš první až patnáctý, třeba i několikrát během týdne, abychom pochopili tuto tak krásnou, a bezpečnou cestu ke štěstí, kterou nám nabízí Pán.

(1. katecheze papeže Františka o blahoslavenstvích, 29.1.2020)

16. neděle v mezidobí

O blahoslavenstvích

Blahoslavení chudí v duchu

Budeme se dnes konfrontovat s prvním z osmera blahoslavenství podle Matoušova evangelia. Ježíš začíná svoji cestu ke štěstí hlásat paradoxní zvěstí: „Blahoslavení chudí v duchu, neboť jejich je nebeské království.“ (Mt 5,3) Překvapivá cesta a podivný předmět blaženosti: chudoba.

Musíme se tázat: co tady znamená výraz chudí? Kdyby Matouš použil pouze toto slovo, pak by mělo jednoduše ekonomický význam a označovalo by lidi, kteří mají nedostatečné nebo žádné prostředky k životu a jsou odkázáni na pomoc druhých.

Matoušovo evangelium však narozdíl od toho Lukášova mluví o „chudých v duchu“. Co to znamená? Duch je v Bibli dechem života, který Bůh sdělil Adamovi; je to naše nejintimnější dimenze, která z nás činí lidi, vnitřní jádro naší existence. „Chudí v duchu“ jsou tedy ti, kdo jsou a cítí se chudými, žebráky v hloubi svého bytí. Ježíš je prohlašuje za blahoslavené, neboť jim patří nebeské království.

Kolikrát jen se nám říká opak! Je třeba být v životě něčím, někým... Stát se věhlasným... Z toho však plyne samota a neštěstí! Jestliže mám být „někdo“, soupeřím s ostatními a mám obsesivní starost o svoje ego. Jestliže nepřipustím, že jsem chudý, pojmu nenávisť ke všemu, co mi připomíná moji křehkost. Právě tato křehkost totiž brání tomu, abych se stal někým důležitým a bohatým nejenom penězi, ale i věhlasem, vším.

Každý, sám před sebou, dobře ví, že ať se snaží jakkoli, vždycky zůstává radikálně nedokonalý a zranitelný. Není líčidlo, které by tuto zranitelnost zakrylo. V nitru je zranitelný každý z nás. Musí vidět kde. Pokud však odmítáme svá omezení, žijeme špatně! Život je špatný, pokud nestráví tato omezení. Pyšní lidé nikdy neprosí o pomoc, nemohou chtít pomoc, vadí jim žádat o pomoc, protože chtějí dokazovat svoji soběstačnost. Kolik je takových, kteří pomoc potřebují, ale pýcha jim brání o ni požádat! Jak obtížné je připustit pochybení a požádat o prominutí!

Když mluvím k novomanželům, kteří chtějí nějakou radu do manželství, říkám jim: Existují tři kouzelná slůvka: dovol, děkuji a odpusť. Jsou to slova, jež vycházejí z chudoby v duchu. Netřeba být dotěrným, nýbrž žádat o dovolení: „Myslíš, že bude dobré to tak udělat?“ Takový je dialog v rodině, mezi manžely: „To jsi udělal pro mne? Děkuji ti, to jsem potřeboval.“ Vždycky také dochází k pochybením, uklouznutím: „Promiň mi to!“ Novomanželé, kteří jsou zde ve velkém počtu přítomni, obvykle říkají, že toto poslední je nejtěžší, totiž poprosit o odpuštění. Pyšný to nedokáže. Neumí žádat o odpuštění, protože má vždycky pravdu; není chudý v duchu. Pána však nikdy neomrzí odpouštět! Jsme to bohužel my, koho někdy omrzí prosit o odpuštění (srv. Anděl Páně, 17. března 2013). Komu se omrzelo prosit o odpuštění, má ošklivou nemoc!

Proč je těžká prosba o odpuštění? Protože poníží náš pokrytecký image. Avšak žít ve snaze ukryvat svoje nedostatky je namáhavé a skličující. Ježíš Kristus nám říká, že být chudými je příležitost milosti, a ukazuje východisko z oné námahy. Máme právo být chudí v duchu, protože taková je cesta Božího království.

Je však třeba podtrhnout zásadní věc: není zapotřebí, abychom se nějakou transformací stali chudými v duchu; nemusíme se nijak transformovat, protože to už jsme! Jsme chudí... nebo jasněji: jsme „chudáci“ v duchu! Máme zapotřebí všeho. Všichni jsme chudí v duchu, jsme žebráci. Takový je stav lidství.

Boží království patří chudým v duchu. Existují ti, kdo mají království tohoto světa: majetky a vymoženosti. Avšak takové království skončí. Moc lidí i ta největší impéria zaniknou a zmizí. Často v televizních zprávách či novinách vidíme nějakého mocného vládce či vládu, kteří včera byli a dnes už nejsou, padli. Bohatství tohoto světa odchází, i peníze. Staří nás učili, že rubáš nemá kapsy. To je pravda. Nikdy jsem neviděl za pohřebním průvodem stěhovací vůz. Nikdo si s sebou nic nevezme. Toto bohatství zůstává zde.

Boží království patří chudým v duchu. Ti kdo mají království tohoto světa, majetky a vymoženosti, víme, jak skončí. Opravdu kraluje ten, kdo dovede mít rád pravé dobro víc než sebe. To je Boží moc. V čem se Kristus ukázal mocným? Tím, že uměl dělat to, co pozemští králové nedovedou: dát život za lidi. A toto je pravá moc. Moc bratrství, moc dobročinnosti, moc lásky, moc pokory. To dělal Kristus.

V tom spočívá pravá svoboda: kdo má tuto moc pokory, služebnosti a bratrství je svobodný. Této svobodě slouží chudoba velebená blahoslavenstvími. Existuje totiž chudoba, kterou máme akceptovat, chudoba našeho bytí, a chudoba, o kterou máme naopak usilovat, totiž konkrétní oproštění od věcí tohoto světa, abychom byli svobodní a mohli milovat. Vždycky je třeba hledat svobodu srdce, která má kořeny v chudobě nás samotných.

(2. katecheze papeže Františka o blahoslavenstvích, 5.2.2020)

17. neděle v mezidobí

O blahoslavenstvích Blahoslavení plačící

V řeckém jazyce, jímž je psáno evangelium, je toto blahoslavenství formulováno slovesem, které není v trpném rodě – blahoslavení totiž pláčem netrpí –, nýbrž v činném – pláčou zvnitřku. Jde o postoj, který dostal v křesťanské spiritualitě ústřední místo, a pouštní otcové, historicky první mniši, jej nazývali *penthos*, tedy vnitřní bolest, která umožňuje vztah k Pánu a bližnímu, nový vztah s Pánem a s bližním.

Tento pláč může mít v Písmu dvojí aspekt: první se váže k smrti nebo utrpení druhého. Další aspekt se váže k slzám hříchu – vlastnímu hříchu – když srdce krvácí bolestí nad urážkou Boha a bližního. Jde tedy o to mít rád druhého takovým způsobem, že se s ním či s ní spojujeme do té míry, že sdílíme jeho či její utrpení. Jsou lidé zachovávající si odstup. Je však nezbytné, abychom druhé nechali proniknout do svého srdce. Několikrát jsem mluvil o daru slz. Je možné milovat chladně? Je možná láska jako funkce, jako povinnost? Zajisté nikoli. Existují zarmoucení, kteří potřebují potěšit, ale i takoví, kteří mají potěšení a které je třeba zarmoutit a probudit, protože mají srdce z kamene a odnaučili se plakat. Je třeba probouzet lidi, kteří se neumějí dojmout bolestí druhých. Zármutek je hořká cesta, ale může být užitečná, když otevírá oči k životu, k posvátnosti a nenahraditelnosti každého člověka. V takové chvíli si člověk uvědomí, že čas je krátký.

Druhým významem tohoto paradoxního blahoslavenství je plakat kvůli hříchu. Tady je třeba rozlišovat: někdo se rozhněvá, když pochybí, ale to je pýcha. Avšak někdo pláče kvůli špatnosti, které se dopustil, kvůli opomenutému dobru a kvůli zradě ve vztahu k Bohu. To je pláč nad neprokázanou láskou a propuká, když někomu leží na srdci život druhých. Pláč je tu proto, že není shoda s Pánem, který nás má tolik rád, a zarmucuje nás neprokázané dobro. Je to vjem hříchu. Takoví říkají: „Ranil jsem toho, koho miluji,“ a jsou zarmoucení až k slzám. Bohu díky, skanou-li takové slzy! Toto je téma vlastních pochybení, s nimiž je třeba se vyrovnat. Pomysleme na pláč, který přivedl svatého Petra k nové a mnohem opravdovější lásce. Pláč očišťuje a obnovuje. Petr se podíval na Ježíše, rozplakal se a jeho srdce bylo obnoveno. Narozdíl od Jidáše, který nepřipustil svoje pochybení a spáchal sebevraždu, chudák. Pochopit hřích je Boží dar, dílo Ducha Svatého. Sami nedokážeme pochopit hřích. Je to milost, o kterou máme prosit. Pane, ať pochopím zlo, které jsem spáchal nebo mohl spáchat. To je obrovský dar, a když je pochopen, přichází kající pláč. Jeden z prvních mnichů, Efrém Syrský, říká, že tvář omytá slzami je nevýslovně krásná. Krása lítosti, krása pláče, krása

zkroušenosti! Jako vždycky má křesťanský život svůj nejlepší výraz v milosrdenství. Moudrý a blahoslavený je ten, kdo si připouští bolest, pojící se k lásce, protože obdrží útěchu Ducha Svatého, výraz něhy, v níž Bůh odpouští a napravuje. Bůh vždycky odpouští, nikdy na to nezapomeňme. Bůh vždycky odpouští i ty nejhorší hříchy, vždycky. My máme problém, že neradi prosíme o odpuštění, uzavíráme se do sebe a nežádáme odpuštění. Toto je problém, ale On je pro odpuštění.

Pokud vždycky pamatujeme na to, že Bůh „s námi nejedná podle našich hříchů ani nám neodplácí podle našich vin“ (Žl 103,10), žijeme v milosrdenství a soucitu a projevuje se v nás láska. Pán ať nám v hojnosti udělí lásku, abychom měli rádi s úsměvem, zblízka, služebností a také pláčem.

(3. katecheze papeže Františka o blahoslavenstvích, 12.2.2020)

Svátek Proměnění Páně

O blahoslavenstvích

Blahoslavení tiší

Tentokrát se budeme zabírat třetím z osmera blahoslavenství Matoušova evangelia: „Blahoslavení tiší, neboť oni dostanou zemi za dědictví.“ (Mt 5,5) Výraz „tiší“, který je zde použit, znamená doslova klidný, mírný, laskavý a nenásilný. Tichost se projevuje ve chvíli konfliktu, kdy je vidět reakce na nějakou nevraživost. Kdokoli se může zdát tichým, když je všechno klidné, ale jak reaguje, když se ocitne „pod tlakem“, je napaden nebo uražen? Svatý Pavel v jedné pasáži mluví o *tichosti a mírnosti Kristově* (srv. 2Kor 10,1). A svatý Petr poukazuje na Ježíšův postoj v utrpení: neodpovídal a nevyhrožoval, „ale ponechal vše tomu, který soudí spravedlivě“ (1Petr 2,23). V utrpení se zřetelně ukazuje Ježíšova tichost.

V Písmu je slovem „tichý“ označován také bezzemek, ten, kdo nevlastní žádnou vlastní půdu. Proto udivuje, že třetí blahoslavenství právě o těch, kdo jsou tiší, říká, že „dostanou zemi za dědictví“. Ve skutečnosti toto blahoslavenství cituje 37. žalm. Zdá se, že tichost a vlastnictví země jsou neslučitelné. Vzpomeňme si například, že o území se v minulosti často bojovalo, aby se nad ním dosáhlo nadvlády. Ve válkách silnější vyhrává a získává jiná území. Podívejme se však pozorně na sloveso použité ve vztahu k vlastnictví tichých. Oni zemi nezískají. Není řečeno „blahoslavení tiší, protože oni získají zemi“, nikoli. Takto to blahoslavenství neříká, nýbrž „dostanou zemi za dědictví“.

V Písmu má výraz dostat za dědictví ještě silnější význam. Boží lid nazývá „dědictvím“ právě izraelskou zemi, která je zaslíbenou zemí. Tato země je příslibem a darem Božímu lidu a znamená něco mnohem většího než pouhé území. Je to země, která je nebem – dovolíte-li mi slovní hříčku; to znamená země, k níž jdeme: **nové nebe a nová země, ke kterým směřujeme** (srv. Iz 65,17; 66,22; 2Petr 3,13; Žj 21,1). Tichý je proto ten, kdo „dostává za dědictví“ to nejvznešenější území.

Není to zbabělec ani slaboch, ale člověk, jenž dostal dědictví, které nechce promarnit. Tichý není přízřusobivý, nýbrž je Kristův učedník, který se naučil hájit zcela jinou zemi. **Hájí svůj pokoj, hájí svůj vztah s Bohem**, hájí Boží dary, opatruje milosrdenství, bratrství, důvěru a naději. Tiší lidé jsou milosrdní, bratrští, důvěřiví a doufající. Musíme zde poukázat na hřích hněvu, který tvoří opak, násilné hnutí, jehož popud všichni známe. Kdo se někdy nerozhněval? Všichni. Musíme blahoslavenství obrátit a položit si otázku: kolik jen jsme toho hněvem zničili? Kolik jsme tohoto ztratili? Chvíle vzteku toho může zničit spoustu. Když zmizí sebekontrola, chybí odhad toho, co je opravdu důležité, a může se zhroutit vztah k bratru, někdy nenapravitelně. Ze zlosti spolu mnozí bratři přestanou mluvit a vzdálí se jeden druhému.

Tichost je opakem. Tichost spojuje, hněv rozděluje. **Tichost získává mnoho.** Tichost je schopna přemáhat srdce, zachraňovat přátelství a mnoho jiného, protože lidé se rozčílí, ale pak se zklidní, přehodnotí to a vrátí na svoji cestu. **Tichost může obnovovat.** „Země“, kterou je třeba získat tichostí, je spásou bratra, o kterém říká Matoušovo evangelium: „Dá-li si od tebe říci, svého bratra jsi získal“. (Mt 18,15) **Není krásnější země než srdce druhého.** Přemýšlejme o tom: není země krásnější než srdce druhých; není krásnější území, hodné zisku než znovunalezený pokoj s bratrem. To je ta země, která se dostává za dědictví tichostí..

(4. katecheze papeže Františka o blahoslavenstvích, 19.2.2022)

19. neděle v mezidobí

O blahoslavenstvích

Blahoslavení, kdo lační a žízní po spravedlnosti

Budeme pokračovat v rozjímání o cestě za štěstím, které nám Pán dal v blahoslavenstvích, a přistupujeme ke čtvrtému z nich: „Blahoslavení, kdo lační a žízní po spravedlnosti, neboť oni budou nasyceni“. (Mt 5,6) Po setkání s chudobou v duchu a s pláčem se nyní střetáváme s dalším typem slabosti, pojící se k hladu a žízni. Hlad a žízeň jsou primární potřeby týkající se přežití. To je třeba zdůraznit: nejde o nějakou povšechnou touhu, nýbrž o každodenní životní nutnost, výživu.

Co však znamená lačnit a žíznit po spravedlnosti? Zajisté tu není řeč o těch, kteří chtějí pomstu. Vždyť předchozí blahoslavenství mluvilo o tichosti. Lidstvo je nespravedlnostmi zajisté zraňováno a lidská společnost naléhavě potřebuje nestrannost, pravdu a sociální spravedlnost. **Pamatujme však, že zlo spáchané ve světě na ženách a mužích se dotýká Srdce Boha Otce.** Který otec by netrpěl bolestí svých dětí? Písmo mluví o bolesti chudých a utlačovaných, kterou Bůh zná a sdílí. Jak vypráví kniha Exodus (Ex 3,7–10), Bůh sestoupil, aby vysvobodil svůj lid, protože slyšel volání utiskovaných synů Izraele. Avšak hlad a žízeň po spravedlnosti, o nichž mluví Pán, je hlubší než legitimní požadavek lidské spravedlnosti, který ve svém srdci nosí každý člověk.

V „horském kázání“, trochu dále, mluví Ježíš o spravedlnosti větší, než je lidské právo či osobní dokonalost, když říká: „Nebude-li vaše spravedlnost mnohem dokonalejší než spravedlnost učitelů Zákona a farizeů, do nebeského království nevejdete“. (Mt 5,20) Jde o spravedlnost, která pochází od Boha (srv. 1Kor 1,30). **V Písmu nacházíme výraz žízně hlubší než je ta fyzická, totiž touhu, která je kořenem naší existence.** Jeden žalm praví: „Bože, ty jsi můj Bůh, snažně tě hledám, má duše po tobě žízní, prahne po tobě mé tělo, jak vyprahlá, žíznivá, bezvodá země“. (Žl 63,2) **Církevní otcové mluví o neklidu, který přebývá v srdci člověka.** Svätý Augustin říká: „Stvořil jsi nás, Bože, pro sebe a nepokojné je srdce naše, dokud nespočine v tobě“. (Vyznání, I,1,5)

Existuje niterná žízeň, niterný hlad, neklid... V každém srdci, dokonce i ve zkaženém člověku, který se vzdálil dobru, je skryta touha po světle, třebaže pod sutinami klamů a pochybení. Vždycky existuje tato žízeň po pravdě a dobru, je to žízeň po Bohu. Vzbuzuje ji Duch Svätý. On je živou vodou, hnětoucí náš prach, i stvořitelem dechem, který mu dal život. Proto je církev poslána zvěstovat všem Boží Slovo, prosycené Duchem Svätým. **Evangelium Ježíše Krista je totiž tou největší spravedlností, kterou lze nabídnout srdci lidstva, jehož je životní nutností, i když si to neuvědomuje (srv. KKC, 2017).** Když například muž a žena uzavírají sňatek, mají v úmyslu učinit něco velkého a krásného, a pokud si tuto

žízeň uchovají, vždycky najdou cestu, kudy uprostřed problémů a s pomocí milosti pokračovat dál.

Také mladí lidé mají tento hlad, o který nesmějí přijít! Je třeba chránit a živit v srdcích dětí onu touhu po lásce, něze a vlídnosti, kterou vyjadřují svou upřímností a nadšením. Každý člověk je povolán objevit, na čem opravdu záleží, čeho má opravdu zapotřebí, co umožňuje dobrý život, a zároveň co je druhořadé a bez čeho se lze klidně obejít. Ježíš v tomto blahoslavenství hladu a žízně po spravedlnosti zvěstuje, že existuje žízeň, která nebude zklamána. Tato žízeň, bude-li pěstována, dosáhne utišení a dospěje vždy k dobrému konci, protože odpovídá samotnému Božímu Srdci, jeho Svatému Duchu, kterým je láska, a setbě Ducha Svatého v našich srdcích. Kéž nám Pán dá tuto milost, totiž žíznit po spravedlnosti, mít ochotu ji nalézt, uvidět Boha a prokazovat dobro druhým.

(5. katecheze papeže Františka o blahoslavenstvích, 11.3.2020)

20. neděle v mezidobí

O blahoslavenstvích

Blahoslavení milosrdní

Dnes se zastavíme u pátého blahoslavenství, které praví: „Blahoslavení milosrdní, neboť oni dojdou milosrdenství“ (*Mt 5,7*). Toto blahoslavenství má jednu zvláštnost: je jediné, ve kterém se shoduje důvod a plod štěstí. Ti kdo uplatňují milosrdenství, dosáhnou jej; budou „omilosrdněni“.

Toto téma reciprocity odpuštění se nevyskytuje pouze v tomto blahoslavenství, v evangeliu se opakuje. A jak také jinak? Milosrdenství je samotným srdcem Boha! Ježíš říká: „Nesudte a nebudete souzeni, nezavrhujte, a nebudete zavrženi. Odpouštějte, a bude vám odpuštěno“ (*Lk 6,37*). Stále tatáž reciprocita. A v Jakubově listu stojí: „milosrdenství vítězí nad soudem“ (*Jak 2,13*).

Ale zejména v Otčenáši prosíme: „Odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům“ (*Mt 6,12*); tato prosba jako jediná je okomentována: „Jestliže totiž odpustíte lidem jejich poklesky, odpustí také vám váš nebeský Otec, ale když lidem neodpustíte, ani váš Otec vám neodpustí vaše poklesky.“ (*Mt 6,14–15*; srv. KKC, 2838)

Jsou to dvě neoddělitelné věci: dávané odpuštění a přijaté odpuštění. Mnozí jsou však v nesnázích a nejsou s to odpustit. Častokrát je způsobené zlo tak velké, že se jeho odpuštění jeví jako výstup na nejvyšší horu, jako enormní výkon, a někdo si může myslet, že je neuskutečnitelné. Skutečnost reciprocity milosrdenství ukazuje, že potřebujeme obrátit perspektivu. Sami to nedokážeme, je zapotřebí Boží milosti, musíme uvěřit. Páté blahoslavenství totiž slibuje milosrdenství, a v Otčenáši prosíme o odpuštění vin, to znamená, že jsme v podstatě viníci a nezbytně potřebujeme dojit milosrdenství!

Všichni jsme viníci. Vůči Bohu, který je tolik velkorysý, i vůči bratrům. Každý člověk ví, že není takovým otcem nebo matkou, jakým by měl být; manželem či manželkou, bratrem či sestrou, jakým by měl být. Všichni máme životní deficit a potřebujeme milosrdenství. I když víme, že jsme se nedopustili zla, vždycky nám chybí něco z dobra, které jsme měli učinit.

Avšak právě tato naše chudoba se stává silou odpuštění! Jsme dlužníci, a – jak jsme slyšeli na začátku – pokud nám bude naměřeno takovou mírou, jakou měříme druhým (srv. *Lk 6,38*), pak je vhodné tuto míru zvětšit, odpustit viny a prominout. Každý má pamatovat, že potřebuje odpuštění, má zapotřebí odpuštění a potřebuje trpělivost. V tom spočívá tajemství milosrdenství: tím, že odpouštíme, odpouští se nám. Bůh nás tedy předchází a odpouští prvně nám (srv. *Řím 5,8*). Přijetím Jeho odpuštění jsme uschnouti odpouštět. Vlastní ubohost a nedostatek spravedlnosti se stává příležitostí otevřít se nebeskému království, větší míře, Boží míře, kterou je milosrdenství.

Kde se rodí naše milosrdenství? Ježíš nám řekl: „Budte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec.“ (Lk 6,36) Čím více Otcovy lásky přijímáme, tím více milujeme (srv. KKC, 2842). Milosrdenství není jednou z dimenzí, nýbrž jádrem křesťanského života. Bez milosrdenství není křesťanství (srv. Jan Pavel II., *Dives in misericordia*, František, *Misericordiae Vultus, Misericordia et misera*). Pokud nás křesťanství nevede k milosrdenství, jdeme špatnou cestou, protože milosrdenství je jediný pravý cíl každé duchovní pouti. Milosrdenství je nejkrásnějším plodem lásky (srv. KKC, 1829).

Vzpomínám si, že jsem za téma první promluvy, kterou jsem měl poprvé jako papež pronést před mariánskou modlitbou Anděl Páně, zvolil milosrdenství. Zanechalo ve mně velice silný dojem jakožto poselství, které bych měl jako papež šířit neustále a každý den, tedy milosrdenství. Vzpomínám si, že onoho dne jsem poněkud „opovážlivě“ dělal reklamu na právě publikovanou knihu o milosrdenství od kardinála Kaspera. Toho dne jsem velmi silně pocítil, že toto je poselství, které mám dávat jako římský biskup: milosrdenství, milosrdenství – prosím – odpuštění.

Boží milosrdenství je naše osvobození a naše štěstí. Žijeme z milosrdenství a nemůžeme si dovolit obejít se bez něj, je vzduchem, který dýcháme. Jsme příliš chudí, abychom si kladli podmínky, potřebujeme odpouštět, protože potřebujeme, aby nám bylo odpuštěno.

(6. katecheze papeže Františka o blahoslavenstvích, 18.3.2020)

21. neděle v mezidobí

O blahoslavenstvích

Blahoslavení čistého srdce

Dnes budeme číst společně šesté blahoslavenství, jehož příslibem je vidění Boha, a podmínkou čistota srdce.

Žalm praví: „Mé srdce k tobě mluví, má tvář tě hledá: Hospodine, hledám tvou tvář. Neskrývej svou tvář přede mnou.“ (Žl 27,7–9)

Tento jazyk vyjevuje žízeň po osobním vztahu s Bohem, nikoli mechanickém, mlhavém, nýbrž osobním vztahu. Také kniha Job popisuje tento upřímný vztah: „Zvěděl jsem o tobě jen podle doslechu, ale nyní tě zří moje oči.“ (Job 42,5) Často si říkám, že toto je životní cesta našich vztahů s Bohem. Známe Boha z doslechu, ale svojí zkušeností jdeme dál a dál, až Jej nakonec poznáme přímo, pokud jsme věrní. A to je zralost Ducha.

Jak dosáhnout této důvěrnosti, očividného poznání Boha? Je možné zamyslet se nad učedníky z Emauz, kteří mají Pána vedle sebe, „ale jako by jim cosi zadržovalo oči, takže ho nepoznali“ (Lk 24,16). Pán jim otevře oči lámáním chleba na konci cesty, která začala výčitkou: „Jak jste nechápaví a váhaví uvěřit tomu všemu, co mluvili proroci!“ (Lk 24,25) – tak zní úvodní výtku. Zdrojem jejich slepoty je nechápavé a váhavé srdce. Je-li srdce nechápavé a váhavé, nevidí. Vidí jenom nejasně.

Tady je moudrost tohoto blahoslavenství: pro nazírání je nutné jít do sebe a dát prostor Bohu, protože, jak říká sv. Augustin, „Bůh je vnitřnější než mé vlastní nitro (*interior intimo meo*)“ (Vyznání, III,6,11). K vidění Boha neposlouží změna brýlí, hledisek nebo změna teologických autorů, kteří učí cestě. Je zapotřebí osvobodit srdce od jeho klamů! Toto je jediná cesta.

To je zásadní zralost, totiž uvědomovat si, že náš nejhorší nepřítel se často skrývá v našem srdci. Nejušlechtlejší bitva se vede proti vnitřním klamům, způsobeným hříchy. Hříchy totiž mění vnitřní vidění, hodnocení věcí, ukazují věci, které nejsou pravdivé anebo přinejmenším nejsou tak docela pravdivé.

Je tedy důležité pochopit, co je to čistota srdce. K tomu je zapotřebí připomenout, že podle Bible srdcem nejsou nejenom city, nýbrž nejhlubší nitro lidské bytosti, vnitřní prostor, kde je člověk sám sebou. Taková je biblická mentalita.

Matoušovo evangelium říká: „Jestliže tvé vnitřní světlo je tmou, jak hluboká bude sama temnota.“ (Mt 6,23) Toto „světlo“ je pohledem srdce, perspektivou, syntézou a bodem výkladu reality (srv. *Evangelii gaudium*, 143).

Co však znamená čisté? Srdce, které je čisté, žije v Pánově přítomnosti a uchovává v sobě, co je hodno vztahu k Pánu. Pouze takto má život „jednotný“, přímočarý, nepokřivený a prostý.

Očištěné srdce je tudíž výsledkem procesu, který zahrnuje osvobození i odříkání. Čisté srdce se nerodí, prožilo vnitřní simplifikaci a naučilo se odmítat v sobě zlo, což Bible nazývá obřízkou srdce (srv. *Dt* 10,6; 30,6; *Ez* 44,9; *Jer* 4,4).

Tato vnitřní očista implikuje zjištění, že část srdce je pod vlivem zla – „Víte, Otče, cítím tak, myslím tak a dívám se tak, což je ohavné; uznávám, že je to špatné“ – aby bylo možné osvojit si umění nechávat se stále poučovat a vést Duchem svatým. Je to cesta od nemocného, hříšného srdce, které nemůže vidět správně, protože je v hříchu, k plnému světlu srdce – to je dílo Ducha svatého. On nás vede po této cestě. Ano, touto cestou srdce dojdeme k „vidění Boha“.

V tomto blaženém patření je eschatologická dimenze budoucnosti jako ve všech Blahoslavenstvích, totiž radost z Božího království, ke kterému se ubíráme. Je však i další dimenze: vidět Boha znamená chápat úradky Prozřetelnosti v tom, co se děje, uznávat Jeho přítomnost ve svátostech, Jeho přítomnost v bratřích, zejména chudých a trpících, a rozpoznávat Jej tam, kde se projevuje (KKC, 2519).

Toto blahoslavenství je tak trochu plodem těch předchozích. Pokud vnímáme žízeň po dobru, jež přebývá v nás, a uvědomujeme si, že žijeme z milosrdenství, začínáme cestu osvobození, která potrvá celý život a vede až do nebe. Je to seriózní práce, kterou koná Duch svatý, pokud mu dáme prostor, aby jednal, a jsme otevření působení Ducha svatého. Proto můžeme říci, že je to dílo Boha v nás – uprostřed zkoušek a životní očisty – a toto dílo Boží, Ducha svatého, vede k obrovské radosti, k pravému pokoji. Nemějme strach, otevřme brány svého srdce Duchu svatému, aby nás očistil a vedl cestou vstříc plné radosti.

(7. katecheze papeže Františka o blahoslavenstvích, 1.4.2020)

22. neděle v mezidobí

O blahoslavenstvích

Blahoslavení tvůrci pokoje

Dnešní katecheze je věnována sedmému blahoslavenství „tvůrců pokoje“, kteří jsou prohlášeni za syny Boží. Těší mne, že připadla do velikonočního týdne, protože Kristův pokoj je plodem Jeho smrti a zmrtvýchvstání, jak jsme slyšeli ve čtení ze svatého Pavla. Pro pochopení tohoto blahoslavenství je třeba vysvětlit smysl slova „pokoj“, který může být špatně pochopen nebo i banalizován.

Musíme se zorientovat mezi dvěma pojmy pokoje: První je biblický a je vyjádřen překrásným slovem šalom, které označuje hojnost, rozkvět a blahobyť. Když se hebrejsky přeje šalom vyjadřuje se přání krásného, plného a vzkvétajícího života, ale také pravdivého a spravedlivého života, který dojde naplnění v Mesiáši, knížeti pokoje (srv. *Iz 9,6; Mich 5,4-5*).

Potom je další, rozšířenější smysl, který slovem „pokoj“ označuje určitý druh vnitřního klidu a pokoje. Toto je moderní, psychologický a subjektivnější pojem. Obecně se má za to, že pokoj je klid, harmonie a vnitřní rovnováha. Tento akcent slova „pokoj“ je neúplný a nesmí se absolutizovat, protože neklid může v životě představovat důležitý moment růstu. Pán do nás častokrát zasévá nepokoj, abychom se vydali vstříc Jemu a našli Jej. V tomto smyslu jde o významný moment růstu, zatímco vnitřní klid může odpovídat ochočenému svědomí a nikoli duchovnímu vykoupení. Pán musí nezdědka být „znamením odporu“ (*Lk 2,34-35*) a otřásat našimi falešnými jistotami, aby nás přivedl ke spáse. V takové chvíli se nám zdá, že postrádáme pokoj, avšak Pán nás tak uvádí na cestu, abychom dosáhli pokoje, kterým nás obdaří On sám.

V tomto bodě je třeba připomenout, že Pán chápe svůj pokoj jinak než ten lidský, světský, když říká: „Pokoj vám zanechávám, svůj pokoj vám dávám; ne ten, který dává svět, já vám dávám.“ (*Jan 14,27*) Je to jiný pokoj. Ten Ježíšův je jiný než ten světský.

Ptejme se: jak dává pokoj svět? Pomysleme na válečné konflikty, které se obvykle končí dvěma způsoby: buď porážkou jedné ze stran anebo mírovou dohodou. Nemůžeme si než přát a modlit se, aby se vždycky šlo touto druhou cestou, avšak musíme vzít v úvahu, že dějiny jsou nekonečnou řadou mírových dohod, popíraných dalšími válkami nebo metamorfózami stejných válek vedených jinými způsoby nebo na jiných místech. Také v naší době je vedena „rozkouskovaná“ válka v jiných scénářích a jinými způsoby (homilie na vojenském hřbitově v Redipuglii, 13. září 2014; homilie v Sarajevu, 6. června 2015; promluva k Papežské rady pro výklad legislativních textů, 21. února 2020). Musíme si připustit alespoň podezření, že v rámci globalizace, utvářené výhradně ekonomickými a finančními zájmy, je „pokoj“ pro některé „válkou“ pro druhé. A toto není Kristův pokoj!

Jak tedy „dává“ svůj pokoj Pán Ježíš? Slyšeli jsme svatého Pavla říkat, že Kristův pokoj se rodí „spojením dvou částí v jedno“ (srv. *Ef 2,14*), anulováním nepřátelství a smířením. A cestou k uskutečnění tohoto díla pokoje je Jeho tělo. On totiž smířil všechno a vytváří pokoj svojí krví na kříži, jak říká jinde tentýž apoštol (srv. *Kol 1,20*).

A tady se ptám, všichni se mohou ptát: kdo jsou tedy oni „tvůrci pokoje“? Sedmé blahoslavenství je nejvíce činné, je vysloveně činorodé. Jeho slovesné vyjádření je obdobné tomu, které je použito v prvním biblickém verši o stvoření a indikuje iniciativu a pracovitost. Láska je svojí povahou tvůrčí – láska je vždycky kreativní – a usiluje o smíření za každou cenu. Syny Božími jsou nazváni ti, kdo si osvojili umění pokoje a uplatňují jej, vědí, že neexistuje smíření bez darování vlastního života a že pokoj je třeba hledat vždycky a jakkoli. Vždycky a jakkoli! Nezapomínejme na to. Takto se o něj usiluje. Není to autonomní dílo, výsledek vlastních schopností, nýbrž projev milosti obdržené od Krista, který je náš pokoj a učinil z nás Boží děti.

Pravý šalom a pravá vnitřní rovnováha pramení z Kristova pokoje, který proudí z Jeho kříže a rodí nové lidstvo, ztělesněné nepřetržitou řadou vynalézavých a tvořivých světců a světic, kteří objevují stále nové způsoby lásky. Svatí a světice vytvářejí pokoj. Tento život Božích dětí, jež skrze Kristovu krev hledají a nacházejí svoje bratry, je opravdová blaženost. Blahoslavení, kteří se ubírají touto cestou.

(8. katecheze papeže Františka o blahoslavenstvích, 15.4.2020)

23. neděle v mezidobí

O blahoslavenstvích

Blahoslavení, kdo jsou pronásledováni pro spravedlnost

Dnešní audienci končíme cyklus o evangelních blahoslavenstvích. Jak jsme slyšeli, to poslední hlásá eschatologickou radost těch, kdo jsou pronásledováni pro spravedlnost.

Toto blahoslavenství zvěstuje stejnou blaženost, jak to první. Nebeské království patří pronásledovaným, stejně jako chudým v duchu. Je proto zřejmé, že jsme dospěli k cíli jednotící cesty, rozvíjené předcházejícími blahoslavenstvími.

Chudoba v duchu, pláč, tichost, žízeň po svatosti, milosrdenství, očištěné srdce a skutky pokoje mohou vést k pronásledování kvůli Kristu, avšak toto pronásledování je nakonec příčinou radosti a velké odměny v nebi. Všechna blahoslavenství jsou paschátní cestou, vedoucí od života podle světa k životu podle Boha, od života řízeného tělem, tedy sobectvím, k životu řízenému Duchem.

Svět se svými idoly, kompromisy a prioritami, nemůže schvalovat tento způsob života. „Struktury hříchu“ často produkované lidským smýšlením, jsou cizí Duchu pravdy, kterého svět nemůže přijmout (*Jan 14,17*), a nemohou než odmítat chudobu, mírnost či ryzost a prohlašovat život podle evangelia za omyl a svízel, tudíž něco, co je třeba marginalizovat. Tak smýšlí svět: jsou to idealisté, fanatici.. tak smýšlejí.

Svět žije z peněz, a kdokoli dokazuje, že je možné žít dáváním a odříkáním, začíná být tomuto systému chamtivosti na obtíž. Slovo „obtíž“ je klíčové. Samo křesťanské svědectví, které působí lidem dobro, když se jej drží, totiž vadí těm, kdo mají světskou mentalitu, a vnímají ho jako výčitku. Když se objeví svatost, a vynikne život Božích dětí, je na této kráse něco nepohodlného, co nutí k zaujetí postoje: buď zpochybnit sebe a otevřít se dobru anebo odmítnout ono světlo a zatvrdit srdce, až k odporu a zášti (*srv. Mdr 2,14–15*). Je to zajímavé.. a je pozoruhodné, jak v pronásledování mučedníků roste nevraživost až k zavidosti. Stačí se podívat na pronásledování evropských diktatur minulého století, jak dochází k nenávisti proti křesťanům, proti křesťanskému svědectví a proti křesťanskému heroismu.

To však ukazuje, že drama pronásledování je také místem osvobození od závislosti na úspěchu, chvále a kompromisech se světem. Z čeho se raduje ten, kdo je odmítnut světem kvůli Kristu? Raduje z toho, že našel něco cennějšího než celý svět. „Vždyť co prospěje člověku, když získá celý svět, ale ztratí svou duši?“ (*Mk 8,36*) Jaký je z toho prospěch?

Je bolestné připomínat, že jsou nyní v různých částech světa mnozí křesťané vystaveni pronásledování, a je třeba doufat a modlit se, aby jejich soužení co nejdříve ustalo. Je jich mnoho: dnešních mučedníků je víc než mučedníků prvních staletí.

Vyjadřujeme těmto bratřím a sestrám svoji blízkost, jsme jedno tělo, a tito křesťané jsou krvácejícími údy Kristova těla, kterým je církev.

Musíme se však mít na pozoru, aby toto blahoslavenství nebylo chápáno jako fňukání a sebelítost. Ne vždycky je totiž opovržení lidí synonymem pronásledování. Sám Ježíš hned potom mluví o „soli země“ a varuje před „ztrátou chuti“, jinak se totiž sůl „už k ničemu nehodí, než aby se vyhodila ven a lidé po ní šlapali“ (Mt 5,13). Existuje i zaviněné opovržení, ztrácíme-li chuť Krista a evangelia.

Je zapotřebí věrnosti skromné stezce blahoslavenství, jež působí, že patříme Kristu a nikoli světu. Za připomenutí stojí cesta svatého Pavla. Když si myslel, že je spravedlivý, byl pronásledovatel, ale když objevil, že je pronásledovatel, stal se zamilovaným člověkem, který radostně čelil utrpení, jemuž byl vystaven pronásledováním (srv. Kol 1,24).

Vyloučení a pronásledování, dá-li nám k tomu Bůh milost, připodobňuje ukřižovanému Kristu, přidružuje nás k Jeho utrpení a je manifestací nového života. Tímto životem je samotný život Krista, který byl pro nás lidi a pro naši spásu „opovržen, opuštěn od lidí“ (Iz 53,3; Sk 8,30–35). Přijetí Jeho Ducha nám může vložit do srdce tolik lásky, vedoucí až k obětování života za svět bez kompromisů s jeho klamy a snášením jeho opovržení. Kompromisy se světem představují úskalí. Křesťan je stále pokoušen ustupovat světu, světskému duchu. Toto odmítání ústupků a vydání se cestou Ježíše Krista je životem nebeského království, největší radostí, opravdovým veselím. V pronásledování je pak neustále přítomen Ježíš, jenž nás provází, těší a posiluje Duchem, který pomáhá jít vpřed. Neklesejme na mysl, vyvolává-li důsledný život podle evangelia u lidí pronásledování. Duch je nám na této cestě vždycky oporou.

(9. katecheze papeže Františka o blahoslavenstvích, 29.4.2020)

24. neděle v mezidobí

O modlitbě

Tajemství modlitby

Modlitba je dech víry a její nejvlastnější výraz. Jako zvolání stoupající ze srdce toho, kdo věří a svěřuje se Bohu. Připomeňme si příběh o Bartimaiovi, postavě z evangelia (srv. *Mk 10, 42–52*), která – přiznám se – je mi ze všech nejsympatičtější. Byl slepý, seděl a žebrol u cesty na okraji svého města, Jericha. Není bezejmennou osobou, má obličej a jméno: Bartimaios, to znamená „syn Timaův“. Jednoho dne slyšel, že půjde kolem Ježíš. Jericho bylo vskutku křižovatkou lidí, kteří jím neustále procházeli, buď poutníků, či obchodníků. Bartimaios se tedy usadil a učinil vše, co mohl, aby se setkal s Ježíšem. Spousta lidí si přála totéž. Vzpomeňme Zachea, který vylezl na strom, a mnoho dalších, kteří chtěli spatřit Ježíše.

Tento muž se v evangeliích prezentuje křikem svého hlasu. Nevidí, neví, zda se Ježíš nachází blízko, či daleko, ale poznává to podle zástupu, který se rozrůstá a blíží. On je však naprosto sám, nikdo se o něho nestará. A co učiní Bartimaios? Volá a křičí. Užívá jedinou zbraň, kterou má, totiž hlas. Zvolá: „Synu Davidův, Ježíši, smiluj se nade mnou!“ (*Mk 10, 47*) A tak volá pořád.

Jeho opakované výkřiky vadí, působí nevychovaně, takže jej mnozí okřikují, aby zmlknul: „Chovej se způsobně. Nech toho!“ Bartimaios však nemlčí, ba dokonce křičí ještě víc: „Synu Davidův, Ježíši, smiluj se nade mnou!“ Je to krásná zarputilost těch, kteří hledají milost a tlučou na dveře, na Boží Srdce. On tluče svým křikem. Výraz „Synu Davidův“ je velice příznačný. Označuje Mesiáše, vyznává Mesiáše. Je to vyznání víry, vycházející z úst muže všemi opovrženého.

A Ježíš jeho křiku naslouchá. Bartimaiova modlitba se dotýká jeho Srdce, Božího Srdce, a otevírá mu dveře spásy. Ježíš si jej nechá zavolat. On tedy vstane a ti, kteří mu před chvílí říkali, ať zmlkne, jej nyní přivádějí k Mistrovi. Ježíš s ním rozmlouvá a žádá, aby vyjádřil svoje přání. Toto je důležité! Tehdy se křik stává prosbou: „Mistře, ať vidím!“ (*Mk 10, 51*)

Ježíš mu řekne: „Jdi, tvá víra tě zachránila.“ (*Mk 10, 52*) Rozpoznává v bezbranném a opovrhovaném ubožákovi veškerou moc jeho víry, přitahující Boží smilování a moc. Víra jsou dvě pozvednuté ruce a hlas, který voláním prosí o dar spásy. Katechismus říká: „Pokora je základem modlitby.“ (KKC, 2559) Modlitba se rodí ze země, latinsky *humus*, odkud pochází slovo *humilis* – pokorný. Pochází z naší nedostatečnosti, z naší žízňě po Bohu (srv. KKC, 2560–2561).

Víra, jak jsme viděli u Bartimaia, je voláním. Nevíra toto volání dusí. Lidé, kteří ho okřikovali, aby mlčel, nebyli věřící. Víra je protest proti strádání, jehož důvod neznáme. Nevíra se spokojuje se situací, do níž jsme upadli. Víra je naděje, že budeme spaseni. Nevíra je uvykání zlu, které nás tísní.

Bartimaios je vytrvalý muž. Měl kolem sebe lidi, kteří mu vysvětlovali, že volání je zbytečné a pokřikování zůstane bez odpovědi, protože ruší a je třeba s tím přestat. On však nezůstal zticha. A nakonec dosáhl, čeho si přál. V srdci člověka je hlas, který je silnější než jakákoli opačná argumentace. Všichni máme tento hlas v sobě. Hlas, který se ozývá spontánně, bez něčího rozkazu. Hlas, který se ptá po smyslu naší pozemské pouti, zejména nacházíme-li se v temnotě: „Ježíši, smiluj se nad mnou.“ **Krásná je tato modlitba.**

Nejsou snad tato slova vepsána do veškerého stvoření? Všechno vzývá a prosí, aby tajemství smilování dosáhlo svého definitivního naplnění. Nemodlí se jenom křesťané. Ti pouze sdílejí prosebné volání se všemi ostatními muži a ženami. Tento horizont lze však ještě rozšířit. Pavel říká, že „celé tvorstvo zároveň sténá.“ (Řím 8,22) Umělci často interpretují toto tiché volání tvorstva, které dřímá v každém tvorů a vyjevuje se zejména v srdci člověka, protože „člověk je Boží žebrák“ (KKC, 2559). **To je nádherná definice člověka: Boží žebrák!**

(1. katecheze papeže Františka o modlitbě, 6.5.2020)

25. neděle v mezidobí

O modlitbě

Modlitba křesťana

Modlitba patří všem, tedy lidem každého náboženského vyznání a pravděpodobně i těm, kteří nevyznávají žádné. Modlitba se rodí ve skrytu nás samotných, v onom vnitřním místě, které duchovní autoři často nazývají *srdce*. Modlitba v nás tedy není něčím periferním, naší druhotnou a marginální schopností, nýbrž nejintimnějším tajemstvím nás samotných. Toto tajemství se modlí. Modlí se emoce, ale nelze říci, že modlitbou jsou jenom emoce. Modlí se inteligence, ale modlitbou není jen intelektuální úkon. Modlí se tělo, ale s Bohem je možné mluvit i v plné invaliditě. Modlí se tedy celý člověk, pokud se modlí jeho *srdce*. Modlitba je rozlet, zvolání, jež nás přesahuje; rodí se v našem nitru a vyklání, protože teskní po setkání. Toto je třeba zdůraznit: stesk po setkání. Tato nostalgie je víc než potřebou, více než nezbytností, je cestou, steskem po setkání. Modlitba je hlas tápajícího „já“, snažícího se dopátrat jednoho „Ty“. Toto setkání mezi „já“ a „Ty“ nelze uskutečnit na počítačích. Je to lidské setkání, a nezářka tápání s cílem nalézt „Ty“, hledané mým „já“.

Křesťanská modlitba se však rodí ze zjevení: „Ty“ nezůstalo zahaleno tajemstvím, nýbrž navázalo s námi vztah. Křesťanství je náboženství, které nepřetržitě slaví Boží „zjevení“, tedy epifanii. První svátky liturgického roku slaví tohoto Boha, který nezůstává skryt, nýbrž nabízí lidem svoje přátelství. Bůh zjevuje svoji slávu chudobou v Betlémě, rozjímáním mudrců, křtem v Jordánu, zázrakem na svatbě v Káně. Velkolepý Prolog Janova evangelia končí tímto shrnutím: „Boha nikdo nikdy neviděl. Jednorozený Bůh, který spočívá v náručí Otcově, ten o něm podal zprávu.“ (*Jan 1,18*) Ježíš nám zjevil Boha.

Křesťan navazuje modlitbou vztah k Bohu, který má laskavou tvář a nechce nahánět lidem strach. Toto je první charakteristika křesťanské modlitby. Odedávna byli lidé zvyklí přistupovat k Bohu poněkud bázlivě, trochu ustrašení před tímto fascinujícím a úděsným tajemstvím; zvykli si prokazovat Bohu úctu servilně jako poddaný, jenž nechce být neuctivý vůči svému pánu. Avšak křesťané se k Němu odvažují obracet důvěrným oslovením „Otče“. Ježíš používá ještě důvěrnějšího slova: tatínek.

Křesťanství odstranilo ze vztahu k Bohu jakýkoli feudální akcent. V pokladu naší víry se nevyskytují výrazy jako „nevolnictví“, „otroctví“ či „vazalství“, nýbrž slova jako „smlouva“, „přátelství“, „příslib“, „společenství“, „blížkost“. Ve své obsáhlé promluvě na rozloučenou s učedníky Ježíš říká: „Už vás nenazývám služebníky, protože služebník neví, co dělá jeho pán. Nazval jsem vás přáteli, protože vám jsem oznámil všechno, co jsem slyšel od svého Otce. Ne vy jste si vyvolili mne, ale já jsem vyvolil vás a určil jsem vás k tomu, abyste šli a přinášeli užitek a váš užitek aby byl

trvalý. Potom vám Otec dá všechno, oč ho budete prosit ve jménu mém.“ (Jan 15,15–16) To je jakýsi bianco šek: „Dám vám všechno, oč budete prosit Otce v mém jménu.“ Zkusme to!

Bůh je přítel, spojenec, ženich. Modlitbou s Ním lze navázat důvěrný vztah a Ježíš nás v modlitbě Otče náš opravdu naučil obracet se k Němu řadou proseb. Boha můžeme prosit o všechno, o všechno; vysvětlit všechno a vypovědět všechno. Nezáleží na tom, pociťujeme-li ve vztahu k Bohu svoje nedostatky. Nejsme dobrými přáteli, nejsme vděčnými dětmi, nejsme věrnými manželi... On nás miluje nadále! Ježíš to dokazuje definitivně na poslední večeři, když říká: „Tento kalich je nová smlouva zpečetěná mou krví, která se za vás prolévá.“ (Lk 22,20) Tímto gestem ve večeřadle Ježíš předjímá mystérium Kříže. Bůh je věrný spojenec. Pokud lidé přestanou milovat, On miluje dále, třebaže Jej láska vede na Kalvárii. Bůh je stále u dveří našeho srdce. Čeká. Čeká, že otevřeme. Někdy zaklepe, ale není dotěrný, čeká. Bůh s námi má trpělivost, která je otcovská, jako tatínek, který nás má rád. A řekl bych, že je to trpělivost tatínka i maminky. Je stále nablízku našemu srdci, a když zaklepe, činí tak jemně a laskavě.

Zkusme se všichni takto modlit, vstupme do tajemství Smlouvy. Svěřme se modlitbou do milosrdných rukou Boha, dejme se prostoupit tajemstvím blaženosti, jímž je život Trojice, považujme se za pozvané, kteří si nezaslouží takovou poctu. A říkejme Bohu v úžasu modlitby: copak Ty opravdu znáš jenom lásku? Bůh nezná nenávist. Je nenáviděn, ale nezná nenávist. Zná pouze lásku. K tomuto Bohu se modlíme. Toto je žhnoucí jádro každé křesťanské modlitby. Bůh lásky, náš Otec, který nás očekává a doprovází.

(2. katecheze papeže Františka o rozlišování, 13.5.2020)

26. neděle v mezidobí

O modlitbě

Modlitba Abraháma

V Abrahámově životě zazní znenadání jistý hlas. Tento hlas jej volá, aby se vydal na cestu, která vypadá nesmyslně. Vybízí jej, aby odešel ze svojí vlasti, oddělil se od svých rodinných kořenů a vydal se k nové, jiné budoucnosti. Všechno na základě jediného příslibu, jemuž lze pouze důvěřovat. Uvěřit příslibu není snadné, je k tomu zapotřebí odvahy. A Abrahám uvěřil.

Bible mlčí o minulosti prvního praotce. Logika věcí dovoluje předpokládat, že se klaněl jiným božstvům. Možná patřil mezi mudrce a věnoval se zkoumání hvězd a nebes. Pán mu totiž slíbil, že jeho potomstvo bude početnější než hvězdy na nebi.

Abrahám se dává na cestu. Naslouchá Božímu hlasu a důvěřuje Jeho slovu. Je důležité, že věří Božímu slovu. Jeho odchod dává zrod novému způsobu chápání vztahu k Bohu. Z tohoto důvodu je praotec Abrahám v různých duchovních tradicích – židovské, křesťanské a muslimské – považován za dokonalého Božího muže, který je s to podřídít se Bohu, ačkoli Jeho vůle působí dojmem strohosti, ne-li přímo nesrozumitelnosti.

Abrahám je tedy mužem Slova. Když mluví Bůh, stává se člověk příjemcem Jeho Slova a lidský život místem, ve kterém se ono Slovo dožaduje vtělení. Toto je v lidské religiozitě obrovská novost. Život věřícího začíná být chápán jako povolání, jako místo, kde se uskutečňuje příslib. Věřící se ve světě pohybuje ani ne tak pod tíží nějaké záhady, nýbrž silou příslibu, který se jednoho dne uskuteční. Abrahám uvěřil Božímu příslibu. Uvěřil a vydal se na cestu, aniž by věděl kam, jak praví list Židům (srv. *Žid* 11,8). Důvěřoval.

Četbou knihy Genesis objevujeme, že Abraham prožívá modlitbu v ustavičné věrnosti onomu Slovu, které mu během cesty pravidelně přichází na mysl. V souhrnu můžeme říci, že v Abrahámově životě se víra stává dějem. Víra se stává děním. Abrahám nás dokonce svým životem a příkladem učí cestě, na níž se víra stává dějinami. Bůh již není nazírán pouze v kosmických úkazech, jako vzdálený Bůh, který může nahánět hrůzu. Bůh Abrahámův se stává „mým Bohem“, Bohem mých osobních dějin, vede moje kroky a neopouští mne. Je Bohem mých dnů, druhem mých peripetií, Bohem prozřetelnosti. Kladu otázku sobě i vám: máme tuto zkušenost Boha? „Svého Boha“, který doprovází, Boha svých dnů? Máme tuto zkušenost? Přemýšlejme o tom trochu.

Tato Abraháмова zkušenost nachází svědectví také v jednom z nejoriginálnějších textů dějin spirituality: *Memoriál* Blaise Pascala. Začíná takto: „Bůh Abrahámův, Bůh Izákův a Bůh Jakubův, nikoli Bůh filosofů a mudrců. Jistota, jistota. Cit. Radost. Pokoj. Bůh Ježíše Krista.“ Tento memoriál, napsaný na malém pergamenu, nalezeném po Pascalově smrti, zašitý v lemu jeho šatů filosofa, zachycuje nikoli

intelektuální reflexi o Bohu, pojatou moudrým myslitelem, nýbrž živou zkušenost přítomnosti Boha. Pascal zaznamenává dokonce přesný okamžik, ve kterém onu skutečnost pocítil, když se s ní konečně setkal: večer 23. listopadu 1654. Bůh není abstraktní či kosmický. Nikoli. Je Bohem osoby, povolání, Bohem Abraháma, Bohem Izáka a Bohem Jakuba; jistotou, pocitem a radostí.

„Abraháмова modlitba se vyjadřuje především činy: je to člověk mlčení, na každé zastávce staví oltář Pánu.“ (KKC, 2570) Abrahám nestaví chrám, nýbrž osazuje cestu kameny, připomínajícími přejití Boha. Bůh překvapuje. Jako tehdy, kdy jej navštívil v podobě tří cizinců, které on i Sára vlídně přijímají a obdrží od nich předpověď narození svého syna Izáka (srv. *Gn 18,1–15*). Abrahámovi bylo sto let a jeho manželce asi devadesát let. A uvěřili, svěřili se Bohu, a Sára, jeho manželka počala. V takovémto věku! Toto je Bůh Abrahámův, náš Bůh, který nás doprovází! Takto se Abrahám důvěrně seznamuje s Bohem; je schopen s ním také diskutovat, ale vždycky poctivě. Rozmlouvá s Bohem a diskutuje. Až k tomu nejvyššímu důkazu, kdy jej Bůh žádá, aby mu obětoval vlastního syna Izáka, syna svého stáří a jediného dědice. Tady Abrahám prožívá víru jako drama, tápavou chůzi ve tmě, pod nebem, na němž nyní chybějí hvězdy. I nám se často stává, že jdeme temnotou, leč s vírou. Sám Bůh zadržel Abrahámovu ruku, chystající se zasadit ránu, protože spatřil, že Abraháмова ochota je opravdu úplná (srv. *Gn 22,1–19*).

Bratři a sestry, učme se od Abraháma modlit se s vírou: naslouchat Pánu, kráčet, vést dialog, ba i diskutovat. Nemějme strach diskutovat s Bohem! Řeknu i věc, která se zdá poněkud heretickou. Často jsem od lidí slyšel: „Stalo se mi to a to, rozzlobil jsem se na Boha.“ – To je však také forma modlitby. Pouze dítě se totiž umí rozzlobit na tatínka, a pak znovu jít za ním. Učme se od Abraháma modlit s vírou, vést dialog a diskutovat, ale vždycky s pohotovostí přijmout a splnit Boží slovo. Učme se mluvit s Bohem jako dítě se svým tatínkem, naslouchat, odpovědět, diskutovat. Avšak transparentně, jako dítě s otcem. Takové modlitbě nás učí Abrahám.

(4. katecheze papeže Františka o modlitbě, 3.6.2020)

27. neděle v mezidobí

O modlitbě

Modlitba Jakuba

Pokračujeme v naší katechezi o modlitbě. Kniha Genesis nám na životních osudech mužů a žen vzdálených dob umožňuje nahlédnout ty naše. Mezi patriarchy nacházíme muže, který z chytrosti učinil svoji nejlepší vlastnost: Jakuba. Bible vypráví o svízelném vztahu Jakuba s jeho sourozencem Ezauem. Od malička je mezi nimi rivalita, která nebude překonána ani později. Jakub je druhorozený syn – byli dvojčaty, ale podvodem se mu podaří vyloudit na otci Izákovi požehnání, patřící prvorozenému (srv. Gn 25,19–34). Je to první z dlouhé řady lstí, kterých byl tento bezskrupulózní muž schopen. Již samo jméno „Jakub“ označuje někoho, kdo se neubírá přímými cestami, je prohnáný.

Před bratrem musí utéci pryč, ale v životě mu patrně všechno vychází. Je schopný podnikatel, velice zbohatne a stane se majitelem obrovského stáda. Svoji houževnatostí a trpělivostí se mu podaří oženit se s nejkrásnější z Lábanových dcer, do níž se doopravdy zamiluje. Moderním slovníkem bychom řekli, že Jakub byl mužem, který se o sebe uměl postarat a svým důvtipem dokázal získat vše, co si přál. Něco však postrádá. Chybí mu živý vztah k vlastním kořenům.

Jednoho dne pocítil volání domova, svého rodiště, kde dosud žil Ezau, bratr, se kterým nikdy nevycházel dobře. Jakub se vydává na dlouhou cestu a s početnou karavanou a stády přichází až k potoku Jabok. Tady nám kniha Genesis podává pozoruhodný příběh (srv. Gn 32,23–33). Vypráví, jak patriarcha, poté, co spolu s karavanou a velkým stádem přebrodí potok, zůstává o samotě na cizím břehu. A přemýšlí o tom, co jej druhý den čeká. Jak se k němu zachová jeho bratr Ezau, kterého obral o prvorozenectví? V Jakubovi víří myšlenky... A když se setmí, znenadání jej kdosi neznámý napadne a začne s ním bojovat. Katechismus k tomu podává vysvětlení: „Duchovní tradice církve viděla v tomto vyprávění symbol modlitby jako boje víry a vítězství vytrvalosti.“ (KKC, 2573)

Jakub zápasil celou noc, ale nedal se přemoci. Nakonec je přemožen, když mu protivník vykloubí kyčel, takže bude po zbytek života kulhat. Onen tajemný protivník se patriarchy zeptá na jméno a říká mu: „Už se nebudeš jmenovat Jakub – už nebudeš mužem, který nejedná zpříma, změní mu jméno, život i postoj. Říká mu, budeš se jmenovat Izrael, protože jsi projevil sílu vůči Bohu i lidem a obstál jsi“ (srv. Gn 32,29). Také Jakub se tedy táže: „Sděl mi prosím své jméno.“ Ten mu jej neřekne, ale zato mu požehná. A Jakub pochopí, že se setkal s Bohem *tváří v tvář* (srv. Gn 30–31).

Zápas s Bohem je metafora modlitby. Za jiných okolností prokázal Jakub schopnost vést s Bohem dialog a vnímat jeho přátelství a blízkost. Avšak oné noci z tohoto vleklého zápasu, ve kterém téměř podlehne, vychází Jakub proměněn. Dostává jiné

jméno, jiný způsob života, jinou osobnost. Poprvé není tím, kdo má situaci ve své moci, chytrost mu není nic platná, už není stratégem a mužem, který se vším počítá. Bůh jej navrací pravdě smrtelníka, který se třese a bojí. Poprvé nemá Jakub nic jiného, co by Bohu předložil, než svoji vlastní zranitelnost a bezmoc. A tento Jakub od Boha obdrží požehnání, s nímž přiběhá do zaslíbené země: zranitelný a zraněný, avšak s novým srdcem. (Kdysi mi jeden starý, dobrý muž – dobrý křesťan, a hříšník, který měl velkou důvěru v Boha –, řekl: Bůh mi pomůže. Nenechá mne samotného. Vstoupím do ráje jako kulhavý, ale vstoupím.) Předtím byl Jakub sebejistý, důvěřoval svojí chytrosti. Byl člověkem neprodyšným pro milost, vzdoroval milosrdenství. Nevěděl, co je milosrdenství. On byl tím, kdo poroučí, měl pocit, že milosrdenství nepotřebuje. Bůh však zachránil, co zahynulo. Dal mu pochopit, že je hříšníkem, který milosrdenství potřebuje, a zachránil jej.

Všichni máme nějaké noční setkání s Bohem, nějakou noc, temnotu, chvíle hříchu a dezorientace ve svém životě. Vždycky tam dochází k setkání s Bohem. On nás překvapí ve chvíli, kdy se nenadějeme a jsme nuceni být opravdu sami. Oné noci si v zápase s neznámým uvědomíme, že jsme pouze ubozí lidé a dovolím si říci: ubožáci. Avšak právě tehdy, kdy se cítím ubožákem, není třeba se bát, protože v té chvíli nám Bůh dá nové jméno, které obsáhne celý náš život, změní srdce a udělí nám požehnání, vyhrazené tomu, kdo se od Něho nechá proměnit.

Toto je tedy hezká pozvánka, abychom se nechali Bohem proměnit. On ví, jak to učinit, protože každého z nás zná. „Pane, Ty mne znáš“ – můžeme mu říci každý – „Ty mne znáš, Pane, proměň mne.“

(5. katecheze papeže Františka o modlitbě, 10.6.2020)

28. neděle v mezidobí

O modlitbě

Modlitba Mojžíše

Bůh nikdy neměl zálibu v těch, kdo jsou v modlitbě „bezproblémoví“. Ani Mojžíš, počínaje prvním dnem svého povolání, není „nudný“ partner. Když jej Bůh povolává, je Mojžíš lidsky vzato „ztroskotancem“. Kniha Exodus ho líčí jako psance v zemi Midjan. Od mládí měl soucit se svým lidem a také se postavil na obranu utiskovaných. Brzy však zjistil, že navzdory dobrým úmyslům neplyne z jeho rukou spravedlnost, nýbrž násilí. Tak se rozpadají sny o slávě: Mojžíš už není slibným funkcionářem, předurčeným k rychlé kariéře, nýbrž někým, kdo si pohrával s příležitostmi, a nyní pase stádo, které mu ani nepatří.

A právě v tichu midjanské pouště povolává Bůh Mojžíše ve zjevení hořícího keře: „Já jsem Bůh tvého otce, já jsem Bůh Abrahámův, Bůh Izákův a Bůh Jakubův!“ (Ex 3,6) Mojžíš zahalil svou tvář, protože se bál pohlédnout na Boha. Bohu, který jej vybízí, aby se postaral o izraelský lid, předkládá Mojžíš svoje obavy a námitky: že není takového poslání hoden, že nezná Boží jméno, že mu Izraelité neuvěří a že se zajíká, když mluví... Slovem, které Mojžíšovi v každé modlitbě přichází nejčastěji na jazyk, je otázka: „Proč?“ Proč jsi mne poslal? Proč chceš tento lid vysvobodit? V Pentateuchu je dokonce jedna dramatická pasáž, kde Bůh vyčítá Mojžíšovi nedostatek víry, a tento nedostatek Mojžíšovi zabrání vstoupit do zaslíbené země (srv. Nm 20,12).

Vzhledem k těmto obavám a srdci, jež se nezřídka chvěje, jeví se Mojžíš člověkem jako my. Jak se může Mojžíš modlit? Stejně jako my, když máme pochybnosti. Jak se modlit? Nejde nám to. A právě tato Mojžíšova slabost spíše než jeho síla nás oslovuje. Byl Bohem pověřen, aby Jeho lidu předal Zákon, položil základ bohoslužbě a zprostředkoval nejvznešenější tajemství, ale nepřetrhal kvůli tomu těsná pouta solidarity se svým lidem, zejména ve chvíli pokušení a hříchu. Neustále se přimyká k lidu.

Mojžíš nikdy na svůj lid nezapomněl. A v tom je velikost pastýřů, že nezapomínají na svůj lid, na kořeny. Podobně Pavel vybízí svého milovaného Timoteje, mladého biskupa, aby se rozpomenul na svoji maminku a babičku, na kořeny svého lidu (srv. 2Tim 1,5). Mojžíš je natolik přítelem Boha, že s Ním může promlouvat tváří v tvář (srv. Ex 33,11); a zůstává natolik přítelem lidí, že vůči nim chová milosrdenství, když hřeší, jsou pokoušeni anebo si nepochopitelně stýskají při vzpomínce na minulé časy, prožité v Egyptě. Mojžíš nezapírá Boha, ale nezapírá ani svůj lid. Je spřízněn se svým lidem a souzní s hlasem Božím. Mojžíš tedy není autoritářský a despotický vůdce, naopak. Kniha Numeri o něm říká, že „byl velmi pokorný, pokornější než všichni lidé na zemi.“ (Nm 12,3) I přes svoje privilegované

postavení Mojžíš náleží neustále k zástupům chudých v duchu, kteří z důvěry v Boha činí viaticum svého života, pokrm na cestu. Je mužem z lidu.

Nejvlastnějším způsobem Mojžíšovy modlitby se tak stává přímluva (srv. KKC, 2574). Jeho víra v Boha tvoří jednotu s pocitem otcovství, které prožívá vůči svému lidu. Písmo jej nezřídka líčí s rukama pozvednutýma nahoru, k Bohu, jako by byl mostem mezi nebem a zemí. Dokonce v těch nejobtížnějších momentech, dokonce v den, kdy lid odvrhuje Boha i jeho jakožto vůdce a ulije si zlatého býčka, Mojžíš nechce stát mimo svůj lid. Je to můj lid. Je to tvůj lid. Říká Bohu: „Ach, tento lid se dopustil velikého hříchu, udělali si boha ze zlata. Můžeš ještě smazat jejich hřích? Jestliže ne, vymaž mě ze své knihy, kterou píšeš!“ (Ex 32,31–32) Nežrekne se lidu. Je mostem, přímluvcem. Stojí mezi Bohem a lidem. Neprodá svůj lid za kariéru. Není šplhoun, přimlouvá se za svůj lid, své tělo, svoje dějiny i za Boha, který ho povolal. Je mostem. Je to krásný příklad pro všechny pastýře, kteří mají být mostem. Je pontifex. Pastýři jsou mostem mezi lidem, k němuž patří, a Bohem, kterému patří povoláním. Tak je tomu i s Mojžíšem: „Odpusť jim, Pane, tento hřích. A jestliže ne, vymaž mě ze své knihy, kterou píšeš! Nechci dělat kariéru na svém lidu.“ Toto je modlitba, kterou ve svém duchovním životě konají opravdoví věřící. I když zakoušejí nedostatky lidí a jejich oddálení od Boha, neodsuzují a neodmítají je. Přímluvná modlitba je vlastní světcům, kteří se připodobněním Ježíši stávají „mosty“ mezi Bohem a lidmi.

Mojžíš byl v tomto smyslu největším Ježíšovým prorokem, naším advokátem a přímluvcem (KKC, 2577). A stejně i dnes: Ježíš je pontifexem, mostem mezi námi a Otcem. Ježíš se za nás přimlouvá, ukazuje Otcovi svoje rány, jež jsou cenou naší spásy, a přimlouvá se. Mojžíš je předobrazem Ježíše, který se dnes modlí a přimlouvá za nás. Mojžíš nás podněcuje, abychom se modlili s tímtož Ježíšovým zápallem, přimlouvali se za svět a připomínali, že navzdory všem svým křehkostem patří vždycky Bohu. Všichni patří Bohu. Ti nejhorší hříšníci, zlí lidé a zkorumpovaní vládcí jsou Boží děti. Ježíš to ví a přimlouvá se za všechny. Svět žije a prosperuje díky žehnání spravedlivého a slitovné modlitbě spravedlivého přímluvce – kněze, biskupa, papeže, laika – modlitbě, kterou za lidi koná nepřetržitě každý pokřtěný, všude a v každém dějinném období. Pomysleme na přímluvce Mojžíše, když nás napadne někoho odsoudit a v nitru máme vztek – trocha rozčilení ovšem prospívá zdraví – ale odsoudit není dobré. Na rozčilení je třeba reagovat přímluvnou modlitbou za dotyčného. To nám pomáhá.

(6. katecheze papeže Františka o modlitbě, 17.6.2020)

29. neděle v mezidobí

O modlitbě

Modlitba Davida

Dnes se setkáme s králem Davidem. Od chlapeckých let miláček Boží byl vybrán k jedinečnému poslání, jež má ústřední místo v dějinách Božího lidu a samotné naší víry. V evangeliích bývá Ježíš vícekrát nazýván „Synem Davidovým“. Narodil se totiž jako on v Betlémě. Z Davidova pokolení podle příslibu vzejde Mesiáš: Král, který je naprosto podle Božího srdce, dokonale poslušný Otci a věrně naplňuje Jeho plán spásy (srv. KKC, 2579).

Davidovy životní osudy začínají na stránkách kolem Betléma, kde pase stáda svého otce Jesseho. Je ještě chlapcem, posledním z řady mnoha sourozenců, a když prorok Samuel na Boží pokyn přijde hledat nového krále, zdá se, že jeho otec na svého nejmladšího syna zapomněl (srv. *1Sam* 16,1–13). Pracoval na čerstvém vzduchu, představujeme si, že měl rád vítr, hlas přírody a sluneční paprsky. Jedinou průvodkyní jeho duše byla citera, na kterou během dlouhých dnů v samotě rád hrál a zpíval Bohu. A uměl také zacházet s prakem.

David je tedy především *pastýř*: muž starající se o živé tvory, které chrání před nebezpečím a pečuje o jejich obživu. Až se bude David starat z Boží vůle o lid, nebude jeho jednání příliš odlišné. A proto se v Bibli často vyskytuje obraz pastýře. I Ježíš se označuje za dobrého pastýře. Jeho jednání se liší od jednání toho, kdo najatý za mzdu. Nabízí za ovce svůj život, vede je a každou zná jménem (srv. *Jan* 10,11–18). Ze svého řemesla se David naučil mnohému. Když mu tedy prorok Nátan vytkne jeho těžký hřích (srv. *2Sam* 12,1–15), David ihned pochopí, že byl špatným pastýřem, okradl jiného muže o jedinou milovanou ovečku, přestal být pokorným služebníkem, nakazil se zpučností a stal se pytlákem, který vraždí a loupí.

Druhý charakteristický rys Davidova povolání je jeho *básnické nadání*. Z této drobnosti lze vytušit, že David nebyl obhroublý, jak se často může stát tomu, kdo je dlouho nucen žít v izolaci od společnosti. Je naopak citlivý, miluje hudbu a zpěv. Citera jej provází neustále. Někdy zpívá Bohu hymnus radosti (srv. *2Sam* 6,16), jindy dává průchod nářku nebo vyznává vlastní hřích (srv. *Žl* 51,3). Svět, který pozoruje, není němá scéna. V odvíjejícím se dění objímá svým pohledem obrovské tajemství. Právě odtud se rodí modlitba, totiž z přesvědčení, že život není něčím, co nás mívá, nýbrž úžasným tajemstvím, které v nás budí poezii, hudbu, vděčnost, chválu anebo bědování a úpěnlivou prosbu. Když někomu tato poetická dimenze chybí, jeho duše se belhá. Proto spatřuje tradice v Davidovi velikého tvůrce žalmů. Ty jsou v záhlaví často výslovně připisovány izraelskému králi a vztahují se k některým více či méně ušlechtilým činům jeho života. David má jedno přání: být dobrým pastýřem. Někdy dokáže být na výši tohoto úkolu, jindy méně, avšak to na

čem v kontextu dějin spásy záleží, je proroctví, které pronáší o jiném Králi, jehož je pouhou zvěstí a předzvěstí.

Podívejme se na Davida a přemýšlejme o něm. Byl světec i hříšník, pronásledovaný i pronásledovatel, oběť i vrah, což je rozpor. David byl to všechno. I my ve svém životě často zaznamenáváme protiklady. Všichni lidé ve svém životě hřeší nedůsledností. Davidův život má jednu červenou nit, která dává všemu dění jednotu, a tou je jeho modlitba. Je to hlas, který nikdy neumlká. Světec David se modlí, hříšník David se modlí, pronásledovaný David se modlí, pronásledovatel David se modlí, oběť David se modlí a modlí se vrah David. Modlitba je pojítkem jeho života. Ať už se nese v jásavém či bědujícím tónu, vždycky je modlitbou, která mění pouze melodii.

A takto nás David učí plně navazovat dialog s Bohem: radost i vina, láska i bolest, přátelství i nemoc. Všechno se může stát slovem, adresovaným Tomu, který nám naslouchá neustále. David, který zakusil samotu, ve skutečnosti nikdy nebyl osamocen! A to je podstatná moc modlitby v každém, kdo jí ve svém životě dává prostor. Modlitba zušlechťuje a David je šlechetný, protože se modlí. Když se stane vrahem, modlí se a díky modlitbě se mu opět vrátí šlechetnost. Modlitba je s to zajišťovat vztah s Bohem, který je člověku opravdovým Druhem na cestě, uprostřed tisícera životních strastí, v dobrém i zlém. Vždycky však modlitba. Děkuji, Pane. Bojím se, Pane. Pomoz, Pane. Odpusť, Pane. Velká je Davidova důvěra, když prchá před pronásledováním, ale nedovolí, aby se jej někdo zastával: „Když mne Bůh pokořil, ví proč.“ Ušlechtilost modlitby nás ponechává v rukou Božích. Tyto ruce probodené láskou jsou jediné bezpečné ruce, které máme.

(7. katecheze papeže Františka o modlitbě, 24.6.2020)

30. neděle v mezidobí

O modlitbě

Modlitba Eliáše

V postní době rozjímáme o postavě, která je „jednou z nejúchvatnějších postav celého Písma svatého: proroku Eliášovi. Překračuje hranice svojí doby a můžeme jej zaznamenat také v několika evangelních epizodách. Objevuje se po Ježíšově boku spolu s Mojžíšem ve chvíli Proměnění (srv. *Mt 17,3*) a poukazuje na něho sám Ježíš, aby dodal vážnosti svědectví Jana Křtitele (srv. *Mt 17, 10–13*). V Bibli se Eliáš objeví nečekaně, tajemně, přichází ze zapadlé vesničky (srv. *1Král 17,1*) a na konci, před očima učedníka Elizea, odchází ze scény na ohnivém voze, který jej unáší do nebe (srv. *2Král 2,11–12*). Je tedy mužem bez přesného původu a zejména bez konce, je vzatým do nebe; proto byl očekáván jeho návrat jakožto předchůdce Mesiášova příchodu.

Písmo nám prezentuje Eliáše jako **muže ryzí víry**. Samo jeho jméno, které by mohlo znamenat *Jahve je Bůh*, obsahuje tajemství jeho poslání. Tak tomu bude po celý život: bezúhonný muž, neschopný mrzkých kompromisů. Jeho symbolem je oheň, obraz očišťující Boží moci. On sám bude jako první podroben tvrdé zkoušce a zachová věrnost. Je příkladem pro všechny věřící lidi, kteří zakoušejí pokušení a utrpení, ale nikdy nepřijdou o ideál, pro který se narodili. Modlitba je mízou, která jeho život nepřetržitě sytí. Proto je jednou z osobností, jež jsou nejvíce drahé mnišské tradici, takže někteří jej vybrali za duchovního otce života zasvěceného Bohu. Eliáš je Boží muž, který se postavil na obranu prvenství Nejvyššího.

A přece je i on nucen vyrovnávat se s **vlastními slabostmi**. Těžko říci, které zkušenosti pro něho byly užitečnější: zda vítězství nad falešnými proroky na hoře Karmel (srv. *1Král 18,20–40*), anebo krušná chvíle, v níž konstatuje, že není lepší než jeho otcové (srv. *1Král 19,4*). V modlící se duši je pocit vlastní slabosti cennější než euforie, v níž se zdá, že život je vítězná jízda prodchnutá úspěchy. V modlitbě je tomu vždycky tak. Někdy vnímáme povznesení a nadšení, jindy žal a vyprahlost. Modlitba spočívá v tom, že se necháme přitahovat Bohem a snášíme také úderů nezdarů a pokušení. Tato skutečnost se vyskytuje u mnoha jiných biblických povolání, také v Novém zákoně, pomysleme například na svatého Petra a svatého Pavla. I jejich život byl takový, obsahoval nadšené i krušné chvíle.

Eliáš je **mužem kontemplace a zároveň činu**, zajímá se o dění svojí doby, dovede se postavit králi a královně poté, co zabili Nábota, aby se zmocnili jeho vinice (srv. *1Král 21,1–24*). Potřebujeme věřící, horlivé křesťany, kteří před vládnoucími představiteli jednají odvážně, aby jako Eliáš řekli: „Toto není dovoleno! Toto je vražda.“ Potřebujeme Eliášova ducha. On nám ukazuje, že v životě toho, kdo se modlí, nemůže existovat dichotomie: stojí před Pánem a jde vstříc bratřím, ke kterým jej Pán posílá. Modlit se neznamena zavřít se s Pánem a líčit si duši. Nikoli,

to není modlitba, ale fikce. Modlit se znamená konfrontovat se s Bohem a nechat se poslat k službě bratřím. Prubířským kamenem modlitby je konkrétní láska k bližnímu. A naopak: věřící ve světě jednají až poté, co se ztišili a pomodlili, jinak je jejich činnost impulzivní, nerozlišená a bezcílná. Věřící, kteří se dopouštějí nespravedlností, se předtím nemodlili k Pánu, aby rozpoznali, co mají dělat.

Bible dává vytušit, že také Eliášova víra doznala pokroku: také on **v modlitbě rostl a byl tříben**. Boží tvář se mu cestou rozjasňovala, což dosáhlo svého vrcholu v onom ojedinělém prožitku, kdy se na jedné hoře Bůh Eliášovi zjevuje (srv. *1Král 19,9–13*). Zjevuje se nikoli v prudkém vichru, v zemětřesení či šlehajícím ohni, nýbrž v **šumu jemného vánku** (srv. *1Král 19,12*). Lépe tuto zkušenost překládá výraz **sotva postřehnutelný zvuk ticha**. Tímto skromným znamením se Bůh sdílí Eliášovi, který byl v té chvíli prorokem na útěku a postrádal pokoj. Bůh jde vstříc tomuto zmoženému člověku, který měl dojem, že na všech frontách selhal, a tímto laskavým vánkem vrací do jeho srdce klid a pokoj. Toto je Eliášův životní příběh, ale patrně je napsán pro nás všechny. Někdy večer můžeme mít dojem, že jsme zbyteční a osamocení. A tehdy přichází modlitba a klepe na bránu našeho srdce. Cíp Eliášova pláště můžeme chytit všichni, jako dostal polovinu jeho učedník Elizeus. I kdybychom v něčem pochybili anebo měli pocit ohrožení či strachu, vrátíme-li se před Boha v modlitbě, vrátí se nám jako zázrakem také klid a pokoj. Tomu nás učí příklad Eliáše.

(8. katecheze papeže Františka o modlitbě, 7.10.2020)

31. neděle v mezidobí

O modlitbě

Modlitba žalmů

Při četbě Bible neustále narážíme na modlitby nejrůznějšího druhu. Avšak nacházíme také knihu, tvořenou výhradně modlitbami, knihu, která se těm, kdo se modlí, stala vlastí, zápasštěm i domovem. Nazývá se Kniha žalmů. Sto padesát žalmů k modlitbě.

Je to součást takzvaných mudroslovných knih, protože sděluje „moudrost modlitby“ zkušeností dialogu s Bohem. V žalmech nacházíme všechny lidské city: radosti, bolesti, pochyby, naděje i hořkosti, jimiž je náš život prostoupen. Katechismus říká, že každý žalm je „tak střízlivý, že se jej vskutku mohou modlit lidé všech stavů a všech dob“. (KKC, 2588) Opakovanou četbou žalmů si osvojujeme jazyk modlitby. Bůh Otec totiž svým Duchem inspiroval srdce krále Davida a dalších žalmistů, aby každého muže a ženu učil chválit jej, děkovat mu, prosit ho, vzývat jej v radosti i bolesti a vyprávět o jeho podivuhodných dílech a o jeho Zákoně. Žalmy jsou vlastně Boží slovo, kterým my lidé mluvíme s Bohem.

V této knize se nesetkáváme s éterickými, abstraktními lidmi, kteří zaměňují modlitbu za nějaký estetický nebo odcizující prožitek. Žalmy nejsou texty vzniklé na psacím stole, nýbrž často dramatické invocace, jež prýští z hlubin života. K jejich modlitbě postačí být tím, čím jsme. Nesmíme zapomínat, že modlit se máme takoví, jací jsme, bez líčení. Duše se nepotřebuje k modlitbě líčit: „Pane, já jsem takový a takový.“ Předstupujme před Pána takoví, jací jsme, s tím, co je hezké i co je nehezké, co nezná nikdo, jenom my. V žalmech vnímáme modlící se hlasy těch, kdo jsou z masa a kostí a jejichž život je, podobně jako život každého, plný nesnází, námah a nejistot. Žalmista nijak radikálně toto utrpení nepopírá. Ví, že patří k životu. V žalmech se však utrpení mění na otázku.

Mezi mnoha otázkami zůstává nezodpovězena jedna, která jako nepřetržité volání prostupuje touto knihou skrz naskrz: „Jak dlouho?“ Otázka, kterou opakujeme často: „Jak dlouho Pane?“ Každá bolest se domáhá osvobození, každá slza prosí o útěchu, každé zranění očekává zahojení, každá pomluva prominutí. „Jak dlouho, Pane? Jak dlouho to mám snášet? Vyslyš mne!“ Kolikrát jen se takto modlíme? „Jak dlouho? Dost, Pane!“

Vznášením neustálých požadavků tohoto druhu nás žalmy učí nezvykat si na bolest a připomínají nám, že život není zachráněn, není-li uzdraven. Život člověka je jako dech; jeho úděl je prchavý, avšak ten, kdo se modlí, ví, že v očích Boha je drahocenný, takže má smysl volat. To je důležité. Když se modlíme, činíme tak, protože jsme si vědomi, že v očích Božích jsme drahocenní. Milost Ducha Svatého v nás zevnitř probouzí vědomí, že jsme v Božích očích drahocenní. To nás přivádí k modlitbě.

Modlitby žalmů jsou svědectvím tohoto volání. Mnohostranného volání, protože bolest má tisíceré formy, nazývá se nemoc, nenávisť, válka, pronásledování, nedůvěra... Až k tomu největšímu „skandálu“, kterým je smrt. V Žaltáři vystupuje smrt jako ten nejnesmyslnější nepřítel člověka. Jaký delikt si zaslouží potrestání tak kruté, že přivede zničení a konec? Žalmista prosí Boha, aby zasáhl tam, kde jsou všechny lidské snahy marné. Modlitba samotná je tedy cestou i počátkem spásy.

V tomto světě trpí všichni, ať už v Boha věří, nebo nevěří. V Žaltáři se však bolest stává vztahem, voláním o pomoc, které čeká, že dojde sluchu. Nemůže být nesmyslné, bezúčelné. Ani bolesti, které snášíme, nemohou být jen zvláštními případy všeobecného zákona. Vždycky jsou to „moje“ slzy. Přemýšlejte o tom, že slzy nejsou obecné, jsou „moje“. Každý má svoje. Moje slzy a moje bolest mne ženou v modlitbě vpřed. Moje slzy neprolil nikdo jiný přede mnou. Ano, plakali mnozí, ale moje slzy jsou moje, moje bolest je má.

Než jsem vstoupil sem do auly, setkal jsem se s rodiči jednoho kněze z diecéze Como, který byl zabit, byl zabit ve službě druhým. Slzy oněch rodičů jsou jejich, a každý z nich ví, jak trpí, když vidí svého syna, který ve službě chudým vydal svůj život. Když chceme někoho utěšit, nenacházíme slova. Proč? Protože k té bolesti nemůžeme dosáhnout. Je to jejich bolest. Stejně to platí o nás. Moje bolest a moje slzy jsou moje a s nimi se obracím k Pánu.

Všechny bolesti lidí jsou u Boha posvátné. Tak se modlí žalmista: „Ty sám si zapiš mou bídu, vpiš mé slzy do svého záznamu, mé trampoty do svého svitku!“ (Žl 56,9) Před Bohem nejsme neznámé nebo číselné položky. Jsme tváře a srdce, zná nás jménem, jednoho po druhém.

Věřící nachází v žalmech odpověď. Ví, že i kdyby všechny lidské brány byly zataraseny, Boží brána je otevřena. I kdyby celý svět vynesl odsouzení, v Bohu je spása.

„Pán naslouchá“ – toto vědět někdy v modlitbě stačí. Ne vždycky se problémy vyřeší. Kdo se modlí, není snílkem. Ví, že mnohé otázky vezdejšího života zůstávají nevyřešeny, bez východiska. Utrpení nás bude provázet a po jedné bitvě nás budou čekat další. Avšak pokud jsme slyšeni, všechno se stává snesitelnějším.

Nejhorší, co se může stát, je trpět v osamocení, být v zapomnění. Před tím nás zachraňuje modlitba. Může se totiž – i nezřídka – stát, že nerozumíme záměrům Boha. Naše volání však nevázne tady, stoupá k Bohu, jenž má srdce Otce a pláče nad každým synem a dcerou, kteří trpí a hynou. Řeknu vám jednu věc, která mi pomáhá v těžkých chvílích. Myslím na Ježíšův pláč. Když plakal nad Jeruzalémem a u Lazarova hrobu, Bůh plakal pro mne. Bůh pláče pro naše bolesti. Bůh se stal člověkem – říká jeden duchovní autor – aby mohl plakat. Pomyslet, že v bolesti pláče Ježíš se mnou, je útěcha, která nám pomáhá jít dál. Setrváme-li ve vztahu s ním, náš život nebude ušetřen utrpením, ale otevře se širokému obzoru dobra a vydá se ke svému naplnění. Odvahu, jděme vpřed s modlitbou. Ježíš je stále s námi.

(9. katecheze papeže Františka o modlitbě, 14.10.2020)

32. neděle v mezidobí

O modlitbě

Ježíš, učitel modlitby

Během svého veřejného života Ježíš ustavičně vyhledává posilu v modlitbě. Evangelia popisují, jak se uchyluje na odlehlá místa, aby se modlil. Jedná se nicméně o střídme a diskrétní postřehy, díky nimž si pouze můžeme představovat, jak mohly ony rozhovory v modlitbě vypadat. Jasně však dosvědčují, že ani ve chvílích nejvyššího zájmu o chudé a nemocné Ježíš nezanedbával svůj vnitřní dialog s Otcem. Čím více se nořil do lidské nouze, tím více vnímal nezbytnost odpočinku v trojičním společenství, návratu k Otci a Duchu.

V Ježíšově životě tedy existuje tajemství, skryté lidským očím, které se stává těžištěm všeho. Ježíšova modlitba je tajemná skutečnost, o níž jen cosi vytušíme, avšak která nám umožňuje, abychom celé jeho poslání vykládali ze správného hlediska. V oněch hodinách osamění – před svítáním anebo v noci – se Ježíš hrouží do své niternosti s Otcem, tedy do oné Lásky, po které žízní každá duše. Toto vychází najevo již od prvních dní jeho veřejného působení.

Jednu sobotu se kupříkladu městečko Kafarnaum mění v „polní nemocnici“. Po západu slunce lidé k Ježíšovi přinášejí všechny nemocné a on je uzdravuje. Ovšem před rozedněním se Ježíš vzdaluje, odchází na opuštěné místo a modlí se tam. Šimon a další se pouští za ním a když ho najdou, říkají mu: „Všichni tě hledají!“ Co na to Ježíš odpovídá? „Musím jít kázat do blízkých městeček, protože kvůli tomu jsem přišel.“ (*Mk 1,35–38*) Ježíš stále zachází o něco dál – v modlitbě s Otcem i v kázání, k němuž se ubírá do dalších vesnic, k novým horizontům a národům.

Modlitba je kormidlem, které udává směr Ježíšově kurzu. Etapy jeho misie nejsou diktovány úspěchy, konsenzem, onou svůdnou větou: „Všichni tě hledají!“ Ježíšova pouť se ubírá po méně pohodlné cestě, poslušné Otcových vnuknutí, kterým Ježíš naslouchá a která přijímá ve své osamělé modlitbě.

„Když se Ježíš modlí, už tím nás učí modlit se,“ prohlašuje Katechismus (KKC, 2607). Z Ježíšova příkladu tudíž můžeme vyvodit několik rysů křesťanské modlitby. Modlitbě především musíme přiznat jedno prvenství: je první touhou nového dne, která se uvádí ve skutek za rozbřesku, před probuzením světa. Navrací duši k tomu, co by jinak zůstalo bez dechu. Dni prožívanému bez modlitby hrozí, že se změní v protivný či nudný zážitek. Vše, co se nám přihodí, by se mohlo zvrátit ve špatně snášený a slepý osud. Ježíš nás naopak vychovává k poslušnosti vůči realitě, a tudíž k naslouchání. Modlitba je hlavně nasloucháním Bohu a setkáním s ním. Z každodenních problémů se tak nestávají překážky, nýbrž výzvy samotného Boha, abychom naslouchali člověku, kterého máme před sebou, a setkávali se s ním. Životní zkoušky se mění v příležitosti k růstu ve víře a milosrdné lásce. Každodenní život včetně jeho veškeré námahy se díky tomuto nadhledu stává

„povoláním“. Modlitba svou mocí mění v dobro to, co by jinak v životě bylo odsouzením; otevírá rozlehlý obzor v mysli a rozšiřuje srdce.

Modlitba je dále uměním, které je třeba konat s vytrvalostí. Sám Ježíš říká: tlučte a tlučte... Všichni jsme schopni příležitostných modliteb, které se rodí z emocí daného okamžiku, ale Ježíš nás vychovává k jinému typu modlitby – takové, která zná kázeň a jejíž výkon se povyšuje na pravidlo života. Vytrvalá modlitba působí postupnou proměnu, posiluje v čase soužení a dopřává milost opory v Tom, který nás miluje a ustavičně chrání.

Další vlastností Ježíšovy modlitby je samota. Kdo se modlí, neprchá před světem, ale upřednostňuje opuštěná místa. Tam mohou v tichu vyniknout mnohé hlasy, které skrýváme v nitru – nejzasutější touhy, urputně potlačované pravdy a podobně. Především ale v tichu promlouvá Bůh. Každý člověk potřebuje svůj prostor, kde by pěstoval svůj vnitřní život a jeho skutky nabývaly smyslu. Bez vnitřního života jsme povrchní, zmocňuje se nás neklid a úzkost, což nám škodí! Proto se musíme věnovat modlitbě. Bez vnitřního života totiž unikáme realitě i sami sobě, jsme věčně prchajícími muži a ženami.

A nakonec se Ježíšova modlitba stává místem, na kterém vnímáme, že vše pochází od Boha a navrácí se k němu. My lidé se občas považujeme za pány veškerenstva, anebo naopak ztrácíme jakoukoli sebeúctu, pohybujeme se mezi těmito dvěma krajnostmi. Modlitba nám napomáhá najít správný rozměr vztahu s Bohem, naším Otcem, a vším stvořením. Ježíšova modlitba je konečně odevzdáním do Otcových rukou, jako to učinil Ježíš za smrtelné úzkosti v Getsemanské zahradě: „Otče, jestliže je to možné...ale ať se stane tvá vůle.“ Odevzdání do Otcových rukou. Je pěkné, že když jsme neklidní či trochu znepokojení, Duch Svatý nás v nitru proměňuje a přivádí k tomuto odevzdání do Otcových rukou: „Otče, ať se stane tvá vůle.“ Objevme v evangeliu Ježíše Krista jako učitele modlitby a vydejme se do jeho školy. Ujišťuji vás, že tak najdeme radost a pokoj.

(11. katecheze papeže Františka o modlitbě, 4.11.2020)

33. neděle v mezidobí

O modlitbě

Vytrvalá modlitba

Pokračujeme v tématu modlitby. Kdosi mi řekl: „Příliš mluvíte o modlitbě. To není nutné.“ Ano, je to nutné. Pokud se totiž nemodlíme, nebudeme mít sílu dál žít. Modlitba je kyslík života. Modlitbou na sebe stahujeme pozornost Ducha Svatého, který nás neustále nese dál. Proto mluvím tolik o modlitbě. Ježíš dal příklad neustálé modlitby, konané s vytrvalostí. Ustavičný dialog s Otcem, mlčky a v usebrání, je oporou celého jeho poslání. Evangelia nám podávají také jeho pobídky učedníkům, aby se modlili naléhavě a neochabovali. Katechismus připomíná tři podobenství z Lukášova evangelia, jež zdůrazňují tuto charakteristiku Ježíšovy modlitby (srv. KKC, 2613).

Modlitba musí být především houževnatá: jako onen člověk z podobenství, který neodbytně žádá přítele uprostřed noci o tři chleby pro svého nenadálého hosta. Příklad odpoví záporně, protože je už na lůžku, ale on naléhá a naléhá, dokud jej nedonutí vstát, aby mu dal chléb, o který prosí (srv. *Lk 11,5–8*). Neúprosně prosí. Bůh je však trpělivější než my a ten, kdo s vírou a vytrvalostí klepe na bránu jeho srdce, nebude zklamán. Bůh vždycky odpoví, vždycky. Náš Otec dobře ví, co potřebujeme; neodbytnost nemá za cíl jej informovat nebo přesvědčit, nýbrž žít v nás touhu a očekávání.

Druhé podobenství je o vdově, která se obrací na soudce, aby se jí zastal. Soudce je muž bez skrupulí, ale nakonec se rozhodne vdově vyhovět, dohnán její neodbytností (srv. *Lk 18,1–8*). Říká si: „Raději se jí zastanu, aby mne pořád neobtěžovala.“ Toto podobenství dává pochopit, že víra není nějaký momentální impulz, nýbrž odvaha dovolávat se Boha, ba „diskutovat“ s ním a nerezignovat před zlem a nespravedlností.

Třetí podobenství představuje farizeje a celníka, kteří se jdou modlit do chrámu. První se obrací k Bohu chválou svých zásluh; druhý se necítí hoden ani vstoupit do svatyně. Bůh však nevyslyší modlitbu toho prvního, tedy pyšných, nýbrž modlitbu pokorných (srv. *Lk 18,9–14*). Není pravé modlitby bez pokorného ducha. A právě pokora nás vede, abychom prosili v modlitbě.

Učení evangelia je jasné. Je třeba se modlit ustavičně, i když se všechno jeví jako marné, zdá se, že Bůh je hluchý a němý a že jde o ztrátu času. I když je nebe potmělé, křesťan se nepřestává modlit. Jeho modlitba je souběžná s vírou. A víra může mnohdy v životě vypadat jako iluze a jalová námaha. V našem životě jsou temné chvíle, kdy se víra jeví jako iluze. Konat modlitbu však znamená přijímat také tuto námahu. Někdo řekne: „Otče, já se modlím, a necítím nic... mám vyprahlé srdce.“ Musíme pokračovat i v těchto chvílích, kdy nic necítíme. Mnoho svatých

a světic zakusilo noc víry i mlčení Boha – kdy klepeme a Bůh neodpovídá – a svatí vytrvali.

V těchto nocích víry není nikdy sám ten, kdo se modlí. Ježíš totiž není pouze svědkem a mistrem modlitby, je víc. On nás zahrnuje do svojí modlitby, abychom se mohli modlit v něm a skrze něho. A to je dílo Ducha Svatého. Z tohoto důvodu nás evangelium nabádá prosit Otce v Ježíšově jménu. Svatý Jan přináší tato Pánova slova: „Za cokoli budete prosit v mém jménu, to všechno udělám, aby Otec byl oslaven v Synovi.“ (*Jan 14,13*) Katechismus vysvětluje, že „jistota vyslyšení našich prosb je založena na Ježíšově modlitbě“. (KKC, 2614) Ta dává lidské modlitbě křídla, která toužila mít vždycky.

Jak tady nezmínit slova 91. žalmu, plná důvěry, prýstící ze srdce, které všechno očekává od Boha: „Ochrání tě svými perutěmi, uchýlíš se pod jeho křídla, štít a pavéza je věrnost jeho. Nemusíš se bát noční hrůzy, šípu létajícího ve dne, moru, který se plíží ve tmě, nákazy, jež pustoší o polednách.“ (*Žl 91,4–6*). V Kristu se tato nádherná modlitba naplňuje, v něm nachází plnost svojí pravdy. Bez Ježíše by našim modlitbám hrozilo, že budou redukovány na lidské snahy, určené nejspíše k nezdaru. On však vzal na sebe každé zvolání, každý vzdech, každý jásot, každou úpěnlivou prosbu... každou lidskou modlitbu. Nezapomeňme, že se v nás modlí Duch Svatý, vede nás k modlitbě a přivádí k Ježíši. Je darem, který nám daroval Otec i Syn na cestu k setkání s Bohem. Když se modlíme, pak se v našem srdci modlí Duch Svatý.

Kristus je pro nás vším, také v našem životě modlitby. Svatý Augustin to říká působivým výrazem, který nacházíme také v Katechismu. Ježíš „se za nás modlí jako náš kněz, modlí se v nás jako naše hlava; my se modlíme k němu jako k svému Bohu. Poznávejme tedy naše hlasy v něm i jeho hlas v nás“. (KKC, 2616) Proto se křesťan, který se modlí, ničeho neobává, svěřuje se Duchu Svatému, který nám byl darován, prosí v nás a vzbuzuje modlitbu. Kéž nás Duch Svatý, Mistr modlitby vede a učí modlitbě.

(12. katecheze papeže Františka o modlitbě, 11.11.2020)

Slavnost Krista Krále

O modlitbě

Panna Maria, žena modlitby

Dnes se setkáme s Pannou Marií, ženou modlitby. Maria se modlila. Ještě když ji svět nezná a je prostou dívkou, zasnoubenou s mužem z Davidova domu, Maria se modlí. Můžeme si představit mladou dívku z Nazareta, pohrouženou do mlčení v ustavičném dialogu s Bohem, který jí záhy svěřil poslání. Ona je milostiplná a neposkvřená od početí, ale dosud nic neví o svém netušeném a mimořádném poslání a rozbouřeném moři, na které se má vydat. Jedno je jisté: Maria patří k velkému zástupu těch, jejichž srdce je pokorné, nevyskytují se v oficiálních dějepisích, avšak Bůh s nimi připravil příchod svého Syna.

Maria svůj život nevede autonomně, čeká, že Bůh uchopí otěže její cesty a povede ji, kam chce On. Je poddajná a touto svojí disponibilitou připravuje velké události, jimiž je Bůh vtažen do světa. Katechismus nám připomíná její stálou a pečující přítomnost v dobrotivém Otcově plánu a v Ježíšově životě (srv. KKC, 2617–2618).

Maria se modlí, když přichází archanděl Gabriel, aby jí v Nazaretě doručil poselství. Jejím drobnému a nezměrnému přitakání, jež dá v té chvíli celému stvoření poskočit radostí, předcházelo v dějinách spásy mnoho jiných přitakání, mnohá důvěřivá poslušnost a mnohá ochota vzhledem k Boží vůli. Není lepší způsob modlitby než stanout jako Maria v postoji otevřenosti, se srdcem otevřeným Bohu: „Pane, co chceš ty, kdy chceš ty a jak chceš ty.“ To znamená, že srdce se otevírá Boží vůli a Bůh ustavičně odpovídá. Kolik jen věřících takto prožívá svoji modlitbu! Ti, kteří jsou pokorného srdce, se takto modlí, v oné, dalo by se říci, podstatné pokoře; v pokoře jednoduchosti: „Pane, co chceš ty, kdy chceš ty a jak chceš ty.“ Lidé, kteří se takto modlí, se nerozčilují, že dny jsou plné problémů, ale jdou vstříc realitě a vědí, že v pokorné lásce, v lásce nabízené za každé situace, stáváme se nástroji Boží milosti. „Pane, co chceš ty, kdy chceš ty a jak chceš ty.“ Je to prostá modlitba, která však vkládá náš život do Pánových rukou, aby nás vedl. Všichni se takto můžeme modlit, takřka beze slov.

Modlitba umí ochočit neklid, který se nás zmocňuje, protože si vše nárokujeme dřív, než o to požádáme, a chceme to ihned. Tento neklid nám ubližuje, ale modlitba jej dokáže upokojit a proměnit v ochotu. Když mne ovládne neklid, modlím se a modlitba mi otevírá srdce a uschopňuje mne k přijetí Boží vůle. Panna Maria v těch několika okamžicích Zvěstování dovedla odmítnout strach, přestože tušila, že si svým přitakáním přivodí velmi těžké zkoušky. Chápeme-li v modlitbě, že každý den, který od Boha dostáváme, je povolání, pak svoje srdce rozšiřujeme a přijímáme všechno. Učme se tak říkat: „Pane, co chceš ty. Slib mi jen, že budeš se mnou na každém kroku.“ Toto je důležité: požádat Pána o jeho přítomnost na každém kroku naší pouti; prosit, aby nás nenechal samotné, neopustil v pokušení

a těžké chvíli. Onen závěr modlitby Otče náš vyznívá takto: je to prosba o milost, o kterou nás Pána naučil žádat sám Ježíš. Maria provází Ježíše modlitbou po celý život, až do smrti a zmrtvýchvstání, a nakonec provází i první kroky rodící se církve (srv. *Sk* 1,14). Modlí se spolu s učedníky, kteří prošli pohoršením kříže. Modlí se s Petrem, který podlehl strachu a plakal z lítosti. Maria je mezi učedníky, muži a ženami, které povolal její Syn, aby utvářeli jeho společenství. Nedělá mezi nimi kněze, nikoli! Vystupuje jako Ježíšova Matka, která se s nimi modlí, ve společenství, jako jedna jeho členka. Modlí se s nimi a za ně. A její modlitba předchází budoucnost, která se naplňuje: působením Ducha Svatého se stala Matkou Boží a působením Ducha Svatého Matkou církve. Když se Maria modlí se vznikající církvi, stává se Matkou církve, v modlitbě provází učedníky při prvních krocích církve, očekávající Ducha Svatého. Činí tak mlčky, a to ustavičně. Mariina modlitba je tichá. Evangelium vypráví pouze o jediné Mariině modlitbě, když v Káně prosí svého Syna za ony nebohé lidi, kterým hrozí, že při oslavě utrhá ostudu. Jen si to představme – uspořádat svatební hostinu a v jejím závěru nalévat mléko, protože víno už došlo! To by ale byla ostuda! Maria se ale modlí a žádá Syna, aby ten problém vyřešil. Mariina přítomnost je již sama o sobě modlitbou a její pobývání ve Večeřadle mezi učedníky, kteří očekávají Ducha Svatého, je spočinutím v modlitbě. Takto Maria rodí církev, je Matkou církve. Katechismus vysvětluje: „Ve víře jeho pokorné služebnice se Božímu daru dostává přijetí, na které Bůh čekal už od počátku časů.“ (KKC, 2617) V Panně Marii je přirozená ženská intuice povýšena jejím zcela jedinečným sjednocením s Bohem v modlitbě. Proto při četbě evangelia zjišťujeme, že někdy jako by se vytrácela, aby se pak v zásadních chvílích znovu objevila. Maria je otevřena Božímu hlasu, který vede její srdce a kroky tam, kde je zapotřebí její přítomnosti. Tiché účasti matky a učednice. Je přítomna, poněvadž je Matkou, ale též protože je první učednicí, která si nejlépe osvojila Ježíšovo učení. Maria nikdy neprohlašuje: „Pojďte, vše vyřeším,“ ale vybízí: „Udělejte všechno, co vám řekne,“ přičemž neustále ukazuje na Ježíše. Toto je typický postoj učedníka a Maria je první učednicí: modlí se jako Matka a jako učednice.

„Maria to všechno uchovávala v srdci a rozvažovala o tom.“ (*Lk* 2,19) Takto evangelista Lukáš načrtává Matku Páně v evangeliu Ježíšova dětství. Všechno, co se děje kolem ní, má hluboký dopad na její srdce: dny naplněné radostí, stejně jako nejtemnější chvíle, kdy také ona stěží chápe cesty, kterými se má ubírat Vykoupení. Všechno končí v jejím srdci, aby bylo modlitbou důkladně vytříbeno a proměněno. Ať už jde o dary mudrců anebo útěk do Egypta, až k onomu děsivému pašijovému pátku – to všechno Matka uchovávala v srdci a vnáší do svého dialogu s Bohem. Kdosi přirovnal Mariino srdce k perle nedostižné nádhery, utvořené a vyhlazené trpělivým přijímáním Boží vůle skrze Ježíšova tajemství, o nichž rozjímala v modlitbě. Jak by bylo krásné, kdybychom se mohli alespoň trochu připodobnit naší Matce! Srdcem otevřeným Božímu slovu, tichým a poslušným srdcem, srdcem, které dokáže přijímat Boží slovo a dává mu růst spolu s dobrou setbou církve.

(13. katecheze papeže Františka o modlitbě, 18.11.2020)